II

(Nelegislatívne akty)

ROZHODNUTIA

ROZHODNUTIE KOMISIE (EÚ) 2019/61

z 19. decembra 2018

o sektorovom referenčnom dokumente o najlepších postupoch environmentálneho manažérstva, sektorových ukazovateľoch environmentálneho správania a referenčných kritériách excelentnosti v sektore verejnej správy podľa nariadenia (ES) č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS)

(Text s významom pre EHP)

EURÓPSKA KOMISIA,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1221/2009 z 25. novembra 2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS), ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 761/2001 a rozhodnutia Komisie 2001/681/ES a 2006/193/ES ([1]), a najmä na jeho článok 46 ods. 1,

keďže:

(1) Podľa nariadenia (ES) č. 1221/2009 je Komisia povinná vypracovať sektorové referenčné dokumenty pre konkrétne hospodárske sektory. Tieto dokumenty musia obsahovať najlepšie postupy environmentálneho manažérstva, ukazovatele environmentálneho správania a prípadne referenčné kritériá excelentnosti a systémy hodnotenia, ktorými sa určujú úrovne environmentálneho správania. Od organizácií, ktoré sú zapísané v registri alebo sa pripravujú na zápis doň na základe schémy pre environmentálne manažérstvo a audit zriadenej daným nariadením, sa vyžaduje, aby na tieto dokumenty prihliadali pri vývoji svojho vlastného systému manažérstva environmentu a pri posudzovaní svojho environmentálneho správania v rámci svojho environmentálneho vyhlásenia alebo aktualizovaného environmentálneho vyhlásenia vyhotoveného v súlade s prílohou IV k danému nariadeniu.

(2) V nariadení (ES) č. 1221/2009 sa od Komisie vyžaduje, aby vypracovala pracovný plán, v ktorom vymedzí orientačný zoznam sektorov, ktoré sa majú považovať za prioritné z hľadiska prijímania sektorových a medzisektorových referenčných dokumentov. V oznámení Komisie – Vypracovanie pracovného plánu, ktorým sa vymedzí orientačný zoznam sektorov z hľadiska prijímania sektorových a medzisektorových referenčných dokumentov v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS) ([2]), sa sektor verejnej správy označuje za prioritný sektor.

(3) Vzhľadom na rozmanitosť činností vykonávaných jednotlivými orgánmi verejnej správy v rámci Únie by mal byť sektorový referenčný dokument pre sektor verejnej správy zameraný na environmentálne otázky kľúčové pre tento sektor. Mali by sa v ňom vymedziť konkrétne opatrenia na zlepšenie riadenia úradov, energetickej účinnosti a efektívnosti využívania zdrojov, mobility, využívania pôdy, kvality vzduchu, zásobovania vodou a nakladania s odpadovými vodami, s cieľom podporovať rozvinutejšie obehové hospodárstvo, a na tento účel by sa v ňom mali uviesť najlepšie postupy environmentálneho manažérstva.

(4) S cieľom poskytnúť organizáciám, environmentálnym overovateľom a ďalším subjektom dostatočný čas na prípravu na zavedenie sektorového referenčného dokumentu týkajúceho sa sektora verejnej správy by sa mal deň začiatku uplatňovania tohto rozhodnutia odložiť o obdobie v trvaní 120 dní odo dňa jeho uverejnenia v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

([1]) Ú. v. EÚ L 342, 22.12.2009, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ C 358, 8.12.2011, s. 2.

(5) Komisia pri príprave sektorového referenčného dokumentu pripojeného k tomuto rozhodnutiu viedla konzultácie s členskými štátmi a ďalšími zainteresovanými stranami v súlade s nariadením (ES) č. 1221/2009.

(6) Opatrenia stanovené v tomto rozhodnutí sú v súlade so stanoviskom výboru zriadeného na základe článku 49 nariadenia (ES) č. 1221/2009,

PRIJALA TOTO ROZHODNUTIE:

Článok 1

Sektorový referenčný dokument o najlepších postupoch environmentálneho manažérstva, sektorových ukazovateľoch environmentálneho správania a referenčných kritériách excelentnosti v sektore verejnej správy na účely nariadenia (ES) č. 1221/2009 sa stanovuje v prílohe k tomuto rozhodnutiu.

Článok 2

Toto rozhodnutie nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Uplatňuje sa od 18. mája 2019.

V Bruseli 19. decembra 2018

Za Komisiu

predseda

Jean-Claude JUNCKER

PRÍLOHA

1. **ÚVOD**

Tento sektorový referenčný dokument je založený na podrobnej vedeckej a politickej správe ([1]) (ďalej len „správa o najlepších postupoch“), ktorú vypracovalo Spoločné výskumné centrum (JRC) Európskej komisie.

Príslušný právny základ

Schéma Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS), do ktorej organizácie vstupujú dobrovoľne, bola zavedená v roku 1993 na základe nariadenia Rady (EHS) č. 1836/93 ([2]). Následne bola dvakrát zásadne zrevidovaná:

— nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001 ([3]),

— nariadením (ES) č. 1221/2009.

Dôležitou novou súčasťou najnovšieho zrevidovaného znenia, ktoré nadobudlo účinnosť 11. januára 2010, je článok 46 o vypracúvaní sektorových referenčných dokumentov. Sektorové referenčné dokumenty musia obsahovať najlepšie postupy environmentálneho manažérstva, ukazovatele environmentálneho správania pre konkrétne sektory a prípadne referenčné kritériá excelentnosti a systémy hodnotenia, ktorými sa určujú úrovne environmentálneho správania.

Ako rozumieť tomuto dokumentu a ako ho používať

Schéma Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS) je schéma pre dobrovoľnú účasť organizácií, ktoré sa zaviazali sústavne zlepšovať svoje environmentálne správanie. Sektorový referenčný dokument v tomto rámci predstavuje usmernenie špecifické pre sektor verejnej správy a poukazuje na viaceré možnosti zlepšenia, ako aj na najlepšie postupy.

Predkladaný dokument vypracovala Európska komisia s použitím informácií od zainteresovaných strán. Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva, špecifické sektorové ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti, ktoré sú v ňom opísané, prerokovala a definitívne odsúhlasila Technická pracovná skupina zložená z odborníkov a zainteresovaných strán príslušného sektora pod vedením Spoločného výskumného centra Európskej komisie. Najmä referenčné kritériá sa považujú za reprezentatívne pre úroveň environmentálneho správania, ktorú dosahujú organizácie s najlepšími výsledkami v tomto sektore.

Účelom sektorového referenčného dokumentu je poskytnúť pomoc a podporu všetkým organizáciám, ktoré chcú zlepšiť svoje environmentálne správanie, a to formou nápadov a inšpirácie, ako aj praktických a technických usmernení.

Sektorový referenčný dokument je určený v prvom rade organizáciám, ktoré už sú zaregistrované v schéme EMAS, ďalej organizáciám, ktoré zvažujú registráciu v schéme EMAS v budúcnosti, a napokon všetkým organizáciám, ktoré sa chcú dozvedieť viac o najlepších postupoch environmentálneho manažérstva s cieľom zlepšiť svoje environmentálne správanie. Cieľom tohto dokumentu je preto predstavovať podporu pre všetky organizácie v sektore verejnej správy, aby sa zameriavali na dôležité priame aj nepriame environmentálne aspekty a aby získavali informácie o najlepších postupoch environmentálneho manažérstva a vhodných sektorových ukazovateľoch environmentálneho správania na meranie svojho environmentálneho správania, ako aj informácie o referenčných kritériách excelentnosti.

Ako majú organizácie zaregistrované v schéme EMAS zohľadniť sektorové referenčné dokumenty

Podľa nariadenia (ES) č. 1221/2009 majú organizácie zaregistrované v schéme EMAS zohľadňovať sektorové referenčné dokumenty na dvoch odlišných úrovniach:

1. pri vypracúvaní a zavádzaní svojho systému manažérstva environmnetu na základe výsledkov environmentálneho preskúmania [článok 4 ods. 1 písm. b)]:

([1]) Vedecká a politická správa je verejne dostupná na webovom sídle JRC na tejto adrese: http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdminBEMP.pdf. Závery o najlepších postupoch environmentálneho manažérstva a o ich uplatňovaní, ako aj určené špecifické ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti uvedené v tomto sektorovom referenčnom dokumente sú založené na zisteniach zdokumentovaných vo vedeckej a politickej správe. V tejto správe sa uvádzajú všetky podkladové informácie a technické údaje.

([2]) Nariadenie Rady (EHS) č. 1836/93 z 29. júna 1993, ktorým sa umožňuje dobrovoľná účasť obchodných spoločností priemyselného sektora v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (Ú. v. ES L 168, 10.7.1993, s. 1).

([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001 z 19. marca 2001, ktorým sa umožňuje dobrovoľná účasť organizácií v systéme Spoločenstva pre ekologické riadenie a audit (EMAS) (Ú. v. ES L 114, 24.4.2001, s. 1).

Organizácie by mali použiť relevantné prvky sektorového referenčného dokumentu pri stanovovaní a preskúmavaní svojich dlhodobých a krátkodobých environmentálnych cieľov v súlade s príslušnými environmentálnymi aspektmi identifikovanými v environmentálnom preskúmaní a v politike, ako aj pri rozhodovaní o opatreniach, ktoré treba zaviesť na zlepšenie environmentálneho správania;

2. pri zostavovaní environmentálneho vyhlásenia [článok 4 ods. 1 písm. d) a článok 4 ods. 4]:

a) Organizácie by mali zvážiť príslušné sektorové ukazovatele environmentálneho správania uvedené v sektorovom referenčnom dokumente pri výbere ukazovateľov ([4]), ktoré použijú na podávanie správ o svojom environmentálnom správaní.

Pri výbere súboru ukazovateľov na podávanie správ by sa mali zohľadniť ukazovatele navrhnuté v príslušnom sektorovom referenčnom dokumente a ich relevantnosť vzhľadom na významné environmentálne aspekty, ktoré organizácia určila vo svojom environmentálnom preskúmaní. Ukazovatele sa musia brať do úvahy len vtedy, keď sú relevantné pre environmentálne aspekty, ktoré sú v environmentálnom preskúmaní hodnotené ako najvýznamnejšie.

b) Organizácie by pri predkladaní správ o svojom environmentálnom správaní a o ostatných faktoroch týkajúcich sa ich environmentálneho správania mali v environmentálnom vyhlásení uviesť, akým spôsobom sú zohľadnené príslušné najlepšie postupy environmentálneho manažérstva, a ak sú dostupné, aj referenčné kritériá excelentnosti.

Mali by opísať, ako boli príslušné najlepšie postupy environmentálneho manažérstva a referenčné kritériá excelentnosti (poukazujúce na úroveň environmentálneho správania, ktorú dosiahli organizácie s najlepšími výsledkami) použité na určenie opatrení a činností, prípadne na stanovenie priorít, s cieľom (ďalej) zlepšovať environmentálne správanie. Vykonávanie najlepších postupov environmentálneho manažérstva či splnenie určených referenčných kritérií excelentnosti však nie je záväzné, pretože schéma EMAS je dobrovoľná a posúdenie uskutočniteľnosti referenčných kritérií a vykonávania najlepších postupov, pokiaľ ide o náklady a prínosy, ponecháva na samotné organizácie. Posúdenie uskutočniteľnosti je potrebné aj pre orgány verejnej správy, od ktorých sa často žiada, aby išli príkladom.

Podobne ako ukazovatele environmentálneho správania by organizácie mali posudzovať aj relevantnosť a uplatniteľnosť najlepších postupov environmentálneho manažérstva a referenčných kritérií excelentnosti podľa významných environmentálnych aspektov, ktoré organizácia určila vo svojom environmentálnom preskúmaní, ako aj podľa technických a finančných aspektov.

V environmentálnom vyhlásení by sa nemali vykazovať ani opisovať prvky sektorových referenčných dokumentov (ukazovatele, najlepšie postupy environmentálneho manažérstva alebo referenčné kritériá excelentnosti), ktoré sa nepovažujú za relevantné vzhľadom na významné environmentálne aspekty určené organizáciou v jej environmentálnom preskúmaní.

Účasť v schéme EMAS je nepretržitý proces. Vždy, keď organizácia plánuje zlepšiť svoje environmentálne správanie (a preskúmava ho), nahliadne do sektorového referenčného dokumentu, aby sa inšpirovala konkrétnymi témami a rozhodla sa, ktoré otázky má ďalej postupne riešiť.

Environmentálni overovatelia schémy EMAS skontrolujú, či a ako organizácia zohľadnila sektorový referenčný dokument pri príprave svojho environmentálneho vyhlásenia [článok 18 ods. 5 písm. d) nariadenia (ES) č. 1221/2009].

Akreditovaní environmentálni overovatelia budú pri audite potrebovať od organizácie dôkazy o spôsobe výberu a zohľadnenia príslušných prvkov sektorového referenčného dokumentu na základe environmentálneho preskúmania. Nebudú kontrolovať súlad s opísanými referenčnými kritériami excelentnosti, ale overovať dôkazy o spôsobe použitia sektorového referenčného dokumentu ako návodu na určenie ukazovateľov a vhodných vlastných dobrovoľných opatrení, ktoré organizácia môže prijať s cieľom zlepšiť svoje environmentálne správanie.

([4]) Podľa prílohy IV [oddiel B písm. e)] k nariadeniu o schéme EMAS musí environmentálne vyhlásenie obsahovať „súhrn dostupných údajov o správaní organizácie v oblasti životného prostredia vo vzťahu k jej dlhodobým a krátkodobým environmentálnym cieľom vzhľadom na jej významné environmentálne vplyvy. Podávanie správ musí byť založené na hlavných ukazovateľoch a *ďalších príslušných ukazovateľoch environmentálneho správania* stanovených v oddiele C.“ V oddiele C prílohy IV sa uvádza, že „každá organizácia tiež každoročne podáva správu o svojom správaní týkajúcom sa špecifickejších environmentálnych aspektov, ako sa určili v environmentálnom vyhlásení, a zohľadňuje sektorové referenčné dokumenty, ak pre príslušné odvetvie existujú, ako sa uvádza v článku 46.“

Keďže schéma EMAS a sektorový referenčný dokument sa uplatňujú na dobrovoľnom základe, organizácie by sa nemali neprimerane zaťažovať poskytovaním takýchto dôkazov. Overovatelia najmä nesmú vyžadovať individuálne odôvodnenie každého z najlepších postupov, sektorových ukazovateľov environmentálneho správania a referenčných kritérií excelentnosti, ktoré sú uvedené v sektorovom referenčnom dokumente a ktoré organizácia vzhľadom na svoje environmentálne preskúmanie nepovažuje za relevantné. Môžu však navrhnúť relevantné dodatočné prvky, ktoré by organizácia mala zohľadniť v budúcnosti ako ďalšie dôkazy záväzku sústavne zlepšovať svoje environmentálne správanie.

Štruktúra sektorového referenčného dokumentu

Tento dokument pozostáva zo štyroch kapitol. V kapitole 1 je uvedený právny základ schémy EMAS a opisuje sa v nej spôsob použitia tohto dokumentu. V kapitole 2 je vymedzený rozsah pôsobnosti sektorového referenčného dokumentu. V kapitole 3 sú stručne opísané jednotlivé najlepšie postupy environmentálneho manažérstva ([5]) spolu s informáciami o ich uplatniteľnosti. Ak je možné uviesť konkrétne ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti pre určitý najlepší postup environmentálneho manažérstva, sú takisto uvedené. Referenčné kritériá excelentnosti však nebolo možné určiť pre všetky najlepšie postupy environmentálneho manažérstva, lebo v niektorých oblastiach boli k dispozícii iba obmedzené údaje, alebo konkrétne podmienky (miestne podnebie, miestne hospodárstvo, miestna spoločnosť, zodpovednosť orgánov verejnej správy atď.) sa líšili do takej miery, že referenčné kritérium excelentnosti by nebolo zmysluplné. Niektoré ukazovatele a referenčné kritériá sú relevantné pre viac ako jeden najlepší postup environmentálneho manažérstva, takže sa v príslušných prípadoch opakujú. Na záver je v kapitole 4 uvedená prehľadná tabuľka obsahujúca výber najvýznamnejších ukazovateľov environmentálneho správania, súvisiace vysvetlenia a príslušné referenčné kritériá excelentnosti.

2. **ROZSAH PÔSOBNOSTI**

Predmetom tohto sektorového referenčného dokumentu je environmentálne správanie pri činnostiach v sektore verejnej správy. V tomto dokumente, sektor verejnej správy zahŕňa organizácie patriace hlavne do divízie NACE kódu[podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností stanovenej nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1893/2006 ([6])]:

— kód NACE 84: Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie.

Organizácie registrované pod týmto kódom NACE sú cieľovou skupinou tohto dokumentu.

Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva uvedené v tomto sektorovom referenčnom dokumente navyše môžu byť inšpiráciou aj pre ďalšie organizácie, ako sú napríklad spoločnosti vo verejnom vlastníctve alebo súkromné spoločnosti poskytujúce služby v zastúpení orgánov verejnej správy. Tie môžu patriť, okrem iného, do týchto divízií označených kódmi NACE:

— kód NACE 2: Lesníctvo a ťažba dreva,

— kód NACE 36: Zber, úprava a dodávka vody,

— kód NACE 37: Čistenie a odvod odpadových vôd,

— kód NACE 38: Zber, spracúvanie a likvidácia odpadov; recyklácia materiálov,

— kód NACE 39: Ozdravovacie činnosti a ostatné činnosti nakladania s odpadom,

— kód NACE 41.2: Výstavba obytných a neobytných budov,

— kód NACE 49.3.1: Mestská alebo prímestská osobná pozemná doprava.

([5]) Podrobný opis všetkých najlepších postupov spolu s praktickými usmerneniami, ako ich vykonávať, je k dispozícii v správe o najlepších postupoch, ktorú uverejnilo Spoločné výskumné centrum a je dostupná online na adrese: http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdminBEMP.pdf. Organizácie do nej môžu nahliadnuť, ak sa chcú dozvedieť viac o niektorých najlepších postupoch opísaných v tomto sektorovom referenčnom dokumente.

([6]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1893/2006 z 20. decembra 2006, ktorým sa zavádza štatistická klasifikácia ekonomických činností NACE Revision 2 a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (EHS) č. 3037/90 a niektoré nariadenia ES o osobitných oblastiach štatistiky (Ú. v. EÚ L 393, 30.12.2006, s. 1).

Tento sektorový referenčný dokument je zameraný na viaceré aspekty, ktoré sú relevantné pre všetky druhy orgánov verejnej správy, ako je napríklad environmentálne správanie úradov, energetická efektívnosť verejných budov a zelené verejné obstarávanie (t. j. oddiely 3.1, 3.2.5, 3.2.7, 3.2.8, 3.2.10 a 3.11). Všetkým orgánom verejnej správy na miestnej, regionálnej, celoštátnej a medzinárodnej úrovni sa adresuje výzva, aby tieto časti dokumentu zobrali do úvahy.

Efektívne environmentálne manažérstvo pre verejnú správu si však takisto vyžaduje zamerať sa na hlavné oblasti jej činnosti, kde možno dosiahnuť najväčší environmentálny prínos. S cieľom uľahčiť túto úlohu miestnym orgánom, ako aj mestám a obciam ([7]), je tento dokument zameraný na najlepšie postupy relevantné pre ich úlohu a pre služby, ktoré priamo alebo nepriamo poskytujú svojim občanom (napr. úprava odpadovej vody, miestna verejná doprava). Dokument je osobitne zacielený na miestne orgány, keďže tvoria najväčší podiel z orgánov verejnej správy v EÚ a práve na miestnej úrovni je najväčší potenciál na učenie sa z najlepších postupov a na ich opakovanie.

Hlavné environmentálne aspekty, súvisiace environmentálne tlaky a zodpovedajúce príslušné oddiely dokumentu sú uvedené v nasledujúcej tabuľke. Uvedené environmentálne aspekty boli vybraté ako najvýznamnejšie v sektore. Environmentálne aspekty, ktoré má riadiť každý konkrétny orgán verejnej správy, by sa však mali posudzovať individuálne. V nasledujúcej tabuľke sa nerobí nijaký rozdiel medzi priamymi a nepriamymi environmentálnymi aspektmi, lebo činnosti, ktoré sa vykonávajú interne a ktoré sa vykonávajú externe, sú v jednotlivých prípadoch odlišné. Mnohé environmentálne aspekty sa navyše môžu považovať zároveň za priame aj nepriame, keďže sa týkajú priamo činností orgánu verejnej správy, ale aj všetkých činností obyvateľov, spoločností a organizácií na území, ktoré spravuje alebo v ktorom poskytuje služby orgán verejnej správy.

Najvýznamnejšie environmentálne aspekty a tlaky pre orgány verejnej správy a spôsoby ich riešenia v tomto dokumente

Environmentálny aspekt	Súvisiaci hlavný environmentálny tlak	Príslušné oddiely sektorového referenčného dokumentu
Prevádzka úradov	vznik tuhého odpadu spotreba vody spotreba energie, emisie skleníkových plynov (CO_2) emisie do ovzdušia (CO, SO_2, NO_x, tuhé častice atď.) vyčerpanie zdrojov	oddiel 3.1
Riadenie spotreby energie v spravovanej oblasti a riadenie vlastnej spotreby energie	spotreba energie, emisie skleníkových plynov (CO_2)	oddiel 3.2
Riadenie mobility a/alebo verejnej dopravy	emisie do ovzdušia (CO, SO_2, NO_x, tuhé častice atď.) spotreba energie, emisie skleníkových plynov (CO_2)	oddiel 3.3

([7]) V tomto sektorovom referenčnom dokumente schémy EMAS sa pojmy „miestne orgány“ a „mestá a obce“ považujú za synonymá a označujú verejné subjekty, ktoré riadia a poskytujú služby občanom na miestnej úrovni.

Environmentálny aspekt	Súvisiaci hlavný environmentálny tlak	Príslušné oddiely sektorového referenčného dokumentu
Plánovanie využívania pôdy a riadenie zelených mestských oblastí	využívanie pôdy strata biodiverzity	oddiely 3.4 a 3.5
Riadenie kvality okolitého ovzdušia a hluku	emisie do ovzdušia (CO, SO_2, NO_x, tuhé častice atď.) vznik hluku	oddiely 3.6 a 3.7
Nakladanie s odpadom	vznik tuhého odpadu	oddiel 3.8
Zásobovanie pitnou vodou	spotreba vody	oddiel 3.9
Riadenie čistenia odpadových vôd	emisie do vody (biochemická spotreba kyslíka, chemická spotreba kyslíka, mikropolutanty atď.) spotreba energie, emisie skleníkových plynov (CO_2)	Oddiel 3.10
Obstarávanie tovaru a služieb	vznik tuhého odpadu spotreba vody spotreba energie, emisie skleníkových plynov (CO_2) emisie do ovzdušia (CO, SO_2, NO_x, tuhé častice atď.) vyčerpanie zdrojov	oddiel 3.11
Podporovanie environmentálneho správania obyvateľov a podnikov	vznik tuhého odpadu spotreba vody spotreba energie, emisie skleníkových plynov (CO_2) emisie do ovzdušia (CO, SO_2, NO_x, tuhé častice atď.) emisie do vody (chemická spotreba kyslíka, biochemická spotreba kyslíka, mikropolutanty atď.) vyčerpanie zdrojov	oddiel 3.12

Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva opísané v kapitole 3 boli určené ako najdôležitejšie postupy, činnosti a opatrenia, ktoré môžu orgány verejnej správy vykonávať na zlepšenie svojho environmentálneho správania pri každom z environmentálnych aspektov uvedených v tabuľke 2.1. Pri ich určovaní sa zohľadňovali osobitné problémy a možnosti verejných orgánov v porovnaní so súkromnými spoločnosťami. Ide napríklad o tieto otázky:

— prísnejšie postupy verejného obstarávania,

— prísne pravidlá financovania,

— potreba dlhších časových období na vykonávanie rozhodnutí,

— zastaranejšia infraštruktúra,

— obmedzený rozpočet,

ale aj:

— možnosť akceptovať dlhšiu návratnosť,

— možnosť uprednostniť riešenia, ktorých výsledkom je spoločenský prínos a nie nevyhnutne finančná návratnosť,

— stabilita zamestnancov,

— možnosti úspor z rozsahu v prípade spolupráce medzi rôznymi orgánmi verejnej správy na miestnej, regionálnej alebo celoštátnej úrovni.

Pri posudzovaní uplatnenia ktoréhokoľvek z najlepších postupov environmentálneho manažérstva uvedených v tomto dokumente musia miestne orgány zohľadniť svoje osobitné problémy a spôsoby využitia osobitných možností, ktoré majú k dispozícii ([8]).

3. NAJLEPŠIE POSTUPY ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA, UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI V SEKTORE VEREJNEJ SPRÁVY

3.1. Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre udržateľné úrady

Tento oddiel je zameraný na všetky orgány verejnej správy, ktoré vykonávajú činnosť prostredníctvom úradov.

3.1.1. *Riadenie a minimalizácia spotreby energie*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zavádzanie energetického manažérstva podľa zásad cyklu „plánuj, urob, skontroluj, vykonaj (plan, do, check, act)“ v úradoch vlastnených alebo riadených orgánom verejnej správy na základe:

— častého zbierania alebo nepretržitého monitorovania údajov o spotrebe energie, pričom údaje sa môžu zbierať na úrovni budov, podľa časti budovy (napríklad vestibul, kancelárie, jedáleň/bar), podľa zdroja energie (napríklad plyn, elektrická energia) a podľa kategórie konečného použitia (napríklad osvetlenie, vykurovanie priestoru),

— analyzovania údajov, stanovenia cieľov, určenia referenčných kritérií a ich používania na porovnanie so skutočnou hospodárnosťou spotreby energie,

— určenia stratégie a akčného plánu na zlepšenie energetickej hospodárnosti budovy úradu (pozri oddiely 3.2.5, 3.2.7, 3.2.8).

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno všeobecne uplatniť na budovy úradov, ktoré vlastnia alebo riadia orgány verejnej správy. Opatrenia vyplývajúce z uplatnenia tohto najlepšieho postupu environmentálneho manažérstva však môžu byť viac obmedzené v prenajatých budovách.

([8]) Riešenia týkajúce sa osobitných problémov a možností súvisiacich s jednotlivými najlepšími postupmi environmentálneho manažérstva sú uvedené buď priamo v tomto dokumente, alebo v rámci praktických usmernení, ako tieto postupy vykonávať, ktoré sú k dispozícii v správe o najlepších postupoch, uverejnenej Spoločným výskumným centrom a dostupnej online na adrese: http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdminBEMP.pdf. Organizácie do nej môžu nahliadnuť, aby lepšie pochopili najlepšie postupy opísané v tomto sektorovom referenčnom dokumente.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i1) Celková spotreba elektrickej energie na jednotku podlahovej plochy za rok ([1]), vyjadrená ako koncová energia (kWh/m^2/rok). Ak je to možné, tento údaj možno rozdeliť na: — vykurovanie priestoru (kWh/m^2/rok), — chladenie priestoru (kWh/m^2/rok), — osvetlenie (kWh/m^2/rok), — iné využitie elektrickej energie (kWh/m^2/rok).	—
(i2) Celková spotreba elektrickej energie na ekvivalent plného pracovného času zamestnanca za rok, vyjadrená ako koncová energia (kWh/ekvivalent plného pracovného času/rok). Ak je to možné, tento údaj možno rozdeliť na: — vykurovanie priestoru (kWh/ekvivalent plného pracovného času/rok), — chladenie priestoru (kWh/ekvivalent plného pracovného času/rok), — osvetlenie (kWh/ekvivalent plného pracovného času/rok), — iné využitie elektrickej energie (kWh/ekvivalent plného pracovného času/rok).	
(i3) Celková spotreba primárnej energie na jednotku podlahovej plochy alebo na ekvivalent plného pracovného času zamestnanca za rok (kWh/m^2/rok, kWh/ekvivalent plného pracovného času/rok)	
(i4) Celkové emisie skleníkových plynov na jednotku podlahovej plochy alebo na ekvivalent plného pracovného času zamestnanca za rok (kg ekvivalentu CO_2/m^2/rok, kg ekvivalentu CO_2/ekvivalent plného pracovného času/rok)	

([1]) Podlahovú plochu možno vypočítať so zohľadnením úžitkovej plochy budovy, napríklad plochy použitej v rámci energetických certifikátov.

3.1.2. *Riadenie a minimalizácia spotreby vody*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na vykonávanie hospodárenia s vodou podľa zásad cyklu „plánuj, urob, skontroluj, vykonaj“ (plan, do, check, act) v úradoch vlastnených alebo riadených orgánom verejnej správy na základe:

— častého zbierania alebo sústavného monitorovania údajov o spotrebe vody, pričom údaje sa môžu zbierať na úrovni budov, podľa príslušnej časti budovy, kde sa voda spotrebováva (napríklad vestibul, kancelárie, jedáleň/bar), a podľa kategórie konečného použitia (napríklad toalety, kuchyne),

— analyzovania údajov, stanovenia cieľov, určenia referenčných kritérií a ich používania na porovnanie so skutočnou spotrebou vody,

— určenia stratégie a akčného plánu na znižovanie spotreby vody (napríklad inštaláciou úsporných vodovodných batérií, spŕch a ventilov znižujúcich tlak, ich pravidelnou údržbou, inštaláciou systémov zachytávania dažďovej vody).

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno všeobecne uplatniť na budovy úradov, ktoré vlastnia alebo riadia orgány verejnej správy, za predpokladu, že náklady na inštaláciu a údržbu systémov monitorovania a zbierania údajov o spotrebe vody sa vrátia predpokladanými dosiahnuteľnými úsporami vody. Opatrenia vyplývajúce z uplatnenia tohto najlepšieho postupu environmentálneho manažérstva môžu byť viac obmedzené v prenajatých budovách.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i5) Celková spotreba vody na ekvivalent plného pracovného času zamestnanca za rok (m^3/ekvivalent plného pracovného času/rok), rozdelená na (ak je to relevantné): — spotrebu vody v sieti (m^3/ekvivalent plného pracovného času/rok), — spotrebu zachytenej dažďovej vody (m^3/ekvivalent plného pracovného času/rok), — spotrebu recyklovanej odpadovej vody (m^3/ekvivalent plného pracovného času/rok). (i6) Celková spotreba vody na jednotku vnútornej podlahovej plochy za rok (m^3/m^2/rok), rozdelená na (ak je to relevantné): — spotrebu vody v sieti (m^3/m^2/rok), — spotrebu zachytenej dažďovej vody (m^3/m^2/rok), — spotrebu recyklovanej odpadovej vody (m^3/m^2/rok).	(b1) Celková spotreba vody v budovách úradu je nižšia než 6,4 m^3/ekvivalent plného pracovného času zamestnanca/rok.

3.1.3. *Riadenie a minimalizácia vzniku odpadu*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na vykonávanie moderného nakladania s odpadom v budovách úradov, ktoré vlastnia alebo riadia orgány verejnej správy, na základe:

— prevencie: zaviesť postupy a archivovanie bez dokumentov v papierovej forme, zabezpečiť trvanlivosť vybavenia a spotrebného tovaru (napríklad prostredníctvom zeleného verejného obstarávania, pozri oddiel 3.11), umožniť opätovné používanie nábytku a vybavenia kancelárií (napríklad zaviesť online inventár už nepotrebného dostupného vybavenia, nábytku a kancelárskych potrieb a zabezpečiť, aby všetci zabezpečovatelia služieb a zamestnanci do tohto inventára nahliadli pred nákupom nových položiek, a takisto zabezpečiť odborné čistenie, opravy a údržbu na predĺženie životnosti), stimulovať zamestnancov, aby používali opakovane použiteľné poháre namiesto jednorazových plastových pohárov, zabezpečiť v rokovacích alebo vo verejných priestoroch fontánky s pitnou vodou (bez plastových pohárov) namiesto plastových fliaš,

— separácie: zabezpečiť jednoduchý prístup k nádobám na recyklovateľný odpad pre všetky najbežnejšie druhy odpadu a vytvoriť recyklačné body pre všetky ostatné druhy odpadu s cieľom minimalizovať produkciu zvyškového odpadu, nakupovať vybavenie a spotrebný tovar vyrobený z recyklovateľných materiálov,

— monitorovania: pravidelne vyčísľovať množstvo produkovaného odpadu podľa jeho druhu, pre všetky druhy odpadu (napríklad oddelene zbierané zložky, zvyškový odpad, nebezpečný odpad), čo možno dosiahnuť vhodnou stratégiou a zapojením zamestnancov z rôznych útvarov.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy a konkrétne na kancelárske činnosti. Konkrétne vykonávané opatrenie (napríklad rôzne zložky, na ktoré sa odpad separuje) by malo odrážať osobitné podmienky (napríklad druhy produkovaného odpadu, miestna dostupnosť recyklačných služieb pre konkrétne druhy odpadu, miestne právne predpisy a náklady na nakladanie s odpadom).

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i7) Celková produkcia kancelárskeho odpadu na ekvivalent plného pracovného času zamestnanca (kg/ekvivalent plného pracovného času/rok) (i8) Celkové množstvo opätovne použitého nábytku, vybavenia a kancelárskych potrieb za rok (kg/ekvivalent plného pracovného času/rok, hodnota neuskutočnených nákupov v EUR/ekvivalent plného pracovného času/rok) (i9) Podiel kancelárskeho odpadu odoslaného na recykláciu na celkovej hmotnosti odpadu (%) (i10) Podiel zvyškového kancelárskeho odpadu ([1]) na celkovej hmotnosti odpadu (%)	(b2) Na skládky sa odosiela nulové množstvo odpadu vyprodukovaného v budovách úradu. (b3) Celkové množstvo odpadu vyprodukovaného v budovách úradu je nižšie než 200 kg/ekvivalent plného pracovného času zamestnanca/rok.

([1]) Zvyškový odpad je zložka odpadu, ktorá sa neodosiela na opätovné použitie, recykláciu, kompostovanie ani anaeróbnu digesciu.

3.1.4. *Minimalizácia spotreby kancelárskeho papiera a spotrebného tovaru*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na:

— zavádzanie a podporovanie vnútorných postupov (napríklad postupov bez dokumentov v papierovej forme, ako sú elektronické pracovné toky, elektronické podpisy a elektronické archívy, nepoužívanie tlačených dokumentov na zasadnutiach, nepoužívanie tlačených informačných bulletinov/správ, obojstranná tlač ako základná možnosť), ktoré pomáhajú zamestnancom a verejnosti vyhnúť sa používaniu kancelárskeho papiera (t. j. papiera do kopírovacích strojov/tlačiarní) a spotrebného tovaru (t. j. všetkých materiálov používaných v úradoch, ako sú perá, ceruzky, zvýrazňovače, notesy), a tým znížiť dopyt po nich,

— využívanie zeleného verejného obstarávania (pozri oddiel 3.11) na stimulovanie výberu možností s nízkym vplyvom, ako je napríklad kancelársky papier s nízkou hmotnosťou, výrobky s dlhšou životnosťou a opakovane naplniteľné a alternatívy s nízkym vplyvom na životné prostredie alebo s nízkou toxicitou.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno všeobecne uplatniť na všetky orgány verejnej správy.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i11) Počet hárkov ([1]) kancelárskeho papiera použitých na ekvivalent plného pracovného času zamestnanca za deň (hárky papiera/ekvivalent plného pracovného času/pracovný deň) (i12) Podiel environmentálne certifikovaného kancelárskeho papiera na celkovom množstve nakúpeného kancelárskeho papiera (%) (i13) Náklady na nákup kancelárskeho spotrebného tovaru na ekvivalent plného pracovného času zamestnanca za rok (EUR/ekvivalent plného pracovného času/rok)	(b4) Spotreba kancelárskeho papiera je nižšia než 15 hárkov formátu A4/ekvivalent plného pracovného času/pracovný deň. (b5) Používaný kancelársky papier je 100 % recyklovaný alebo certifikovaný podľa ISO typu I ([2]) (napr. environmentálna značka EÚ).

([1]) Počet hárkov kancelárskeho papiera rôzneho formátu (napr. A4, A3) sa môže prepočítať na ekvivalentný počet hárkov formátu A4 (napríklad jeden hárok formátu A3 zodpovedá dvom hárkom formátu A4).

([2]) Medzinárodná organizácia pre normalizáciu (ISO) vypracovala ako súčasť súboru environmentálnych noriem ISO 14000 podsúbor (ISO 14020) špecifický pre environmentálne označovanie, ktorý zahŕňa tri typy systémov označovania. V tejto súvislosti je environmentálna značka „typu I“ značka, ktorá spĺňa viaceré kritériá vypracované treťou stranou. Príkladom na úrovni EÚ je „environmentálna značka EÚ“ alebo na vnútroštátnej, prípadne medzinárodnej úrovni „Blauer Engel“, „Österreichisches Umweltzeichen“ a „Nordic Swan“.

3.1.5. *Minimalizácia vplyvu dochádzania do zamestnania a služobných ciest na životné prostredie*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na minimalizáciu vplyvu dochádzky do zamestnania a služobných ciest na životné prostredie prostredníctvom týchto opatrení:

— zapojiť zamestnancov a zmena ich návykov v prospech udržateľnejšieho dochádzania do zamestnania (napríklad kampane pomocou digitálnych nástrojov, ekonomické motivačné/demotivačné faktory, využitie spoločenských hier alebo odmien ako motivácie),

— vypracovať cestovné plány pre zamestnancov celej organizácie, ktoré podporia udržateľné spôsoby dochádzania do zamestnania a služobných ciest (napríklad dohoda s miestnymi poskytovateľmi verejnej dopravy o prispôsobení ich trás potrebám dochádzajúcich zamestnancov, uhlíkové bilancovanie služobných ciest),

— zahrnúť prísne kritériá udržateľnosti do verejného obstarávania dopravných služieb (napríklad využívanie vlakovej dopravy namiesto leteckej dopravy pri kratších cestách, uprednostňovanie priamych letov alebo multimodálnej dopravy pred letmi s prestupom),

— obmedziť dochádzanie do zamestnania automobilom v prípadoch, keď existuje možnosť verejnej dopravy, a podporovať efektívne využívanie automobilov (napríklad obmedzenie jázd s jedným cestujúcim podporou spoločného cestovania v automobiloch),

— umožniť zamestnancom pružnejšiu prácu, a tým znížiť celkovú potrebu dopravy (napríklad zavedenie práce na diaľku a práce z domu, inštalovanie zariadení na virtuálne stretnutia).

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky druhy a veľkosti orgánov verejnej správy. Konkrétne opatrenia, ktoré sa majú vykonávať, sa však líšia v závislosti od miestnych podmienok, ako je geografické prostredie a dostupnosť verejnej dopravy.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i14) Uplatňovanie nástrojov na podporu udržateľného dochádzania do zamestnania (áno/nie)	
(i15) Percentuálny podiel zamestnancov denne dochádzajúcich do zamestnania automobilom s jedným cestujúcim (%)	
(i16) Percentuálny podiel zamestnancov dochádzajúcich do zamestnania najmenej trikrát do týždňa pešo, na bicykli alebo verejnou dopravou (%)	(b6) Nástroje na podporu udržateľného dochádzania do zamestnania sa uplatňujú a podporujú.
(i17) Celkové emisie ekvivalentu CO_2 zo služobných ciest za rok (tony ekvivalentu CO_2/rok)	(b7) Uhlíkové bilancovanie sa uplatňuje pri všetkých služobných cestách.
(i18) Celkové emisie ekvivalentu CO_2 zo služobných ciest na ekvivalent plného pracovného času zamestnanca za rok (kg ekvivalentu CO_2/ekvivalent plného pracovného času/rok)	(b8) Zariadenia na videokonferencie sú dostupné pre všetkých zamestnancov a ich používanie sa monitoruje a podporuje.
(i19) Uplatňovanie uhlíkového bilancovania pri všetkých služobných cestách (áno/nie)	
(i20) Dostupnosť zariadení na videokonferencie pre všetkých zamestnancov a monitorovanie a podpora ich používania (áno/nie)	

3.1.6. *Minimalizácia vplyvu jedální a bufetov na životné prostredie*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na:

— obstarávanie služieb jedální alebo bufetov alebo obstarávanie potravín a nápojov pre jedálne a bufety, ktoré sú prevádzkované v budovách orgánov, s uplatňovaním požiadaviek udržateľnosti, napríklad používať sezónne potraviny, potraviny z ekologickej poľnohospodárskej výroby, zabezpečiť dostupnosť vegetariánskych/vegánskych jedál a neponúkať (ak je to možné) výrobky v jednorazových plastových obaloch, výber poskytovateľov služieb, ktorí môžu ponúknuť služby bez používania jednorazových plastových výrobkov, ako sú poháre, riady a príbory (pozri aj oddiel 3.11),

— vykonávanie kampane medzi zamestnancami na podporu udržateľného výberu potravín,

— motivovanie zmeny návykov v jedálňach a bufetoch výberom usporiadania (t. j. zmenou spôsobu prezentácie možností voľby tak, aby určitá voľba bola prirodzene alebo štandardne uprednostnená) a cenovou politikou (t. j. nižšími cenami udržateľnejších potravín),

— zavedenie politiky znižovania vzniku potravinového odpadu poskytovaním menších porcií jedál, ponukou rôznych veľkostí porcií, starostlivým plánovaním rôznych menu atď.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky druhy a veľkosti orgánov verejnej správy, ktoré majú vo svojej budove prevádzku jedálne alebo bufetu.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i21) Percentuálny podiel predaných potravín s nízkym vplyvom na životné prostredie (napríklad sezónnych potravín, potravín z ekologickej poľnohospodárskej výroby) (% potravín s nízkym vplyvom z celkového nakúpeného množstva)	—
(i22) Množstvo potravinového odpadu vyprodukovaného na jednu predanú porciu jedla (g/jedlo)	
(i23) Percentuálny podiel potravinového odpadu odoslaného na anaeróbnu digesciu (% odpadu odoslaného na anaeróbnu digesciu z celkovej hmotnosti potravinového odpadu)	

3.1.7. *Minimalizácia vplyvu organizovania zasadnutí alebo podujatí na životné prostredie*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na:

— zavedenie udržateľného systému riadenia podujatí, pričom systém riadenia môže uplatňovať samotný orgán verejnej správy, a/alebo je potrebné vyhľadať dodávateľov, ktorí majú systém riadenia zavedený, a dodávatelia a hotely môžu uplatňovať aj systém manažérstva environmentu (napríklad schému EMAS),

— oslovenie všetkých zainteresovaných strán (od dodávateľov po delegátov a širšiu komunitu) a zaangažovanie tých, ktoré sa podieľajú na podujatí a/alebo sa ho zúčastňujú, do opatrení, ktoré môžu prijať na obmedzenie vplyvu svojej účasti na podujatí na životné prostredie (napríklad používanie správnych nádob na separovaný odpad, používanie vody z vodovodu a z opakovane použiteľných fliaš, voľba udržateľných dopravných prostriedkov),

— výber miesta podujatia alebo zasadnutia s ohľadom na environmentálne kritériá (napríklad dobré spojenie verejnou dopravou, budova so zníženým vplyvom na životné prostredie, miesto so zavedeným systémom manažérstva environmentu),

— výber výrobkov a služieb potrebných na organizáciu zasadnutí a podujatí s využitím zeleného verejného obstarávania (pozri oddiel 3.11) a obmedzenie počtu reklamných predmetov a obsahu konferenčných balíčkov (napríklad letákov, pier, odznakov),

— obstarávanie cateringových služieb alebo potravín a nápojov od cateringových služieb, poskytovaných v príslušných budovách, s uplatňovaním požiadaviek udržateľnosti, napríklad používať sezónne potraviny, potraviny z ekologickej poľnohospodárskej výroby, zabezpečiť dostupnosť vegetariánskych/vegánskych jedál a neponúkať (ak je to možné) výrobky v jednorazových plastových obaloch, výber poskytovateľov služieb, ktorí môžu ponúknuť služby bez používania jednorazových plastových riadov, pohárov a príborov a zabezpečenie fontánok s pitnou vodou namiesto vody vo fľašiach (pozri aj oddiely 3.1.6 a 3.11).

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky druhy a veľkosti orgánov verejnej správy, ktoré organizujú zasadnutia alebo podujatia.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i24) Podiel dodávateľov s uznaným udržateľným systémom riadenia podujatí (napríklad ISO 20121) alebo so systémom manažérstva environmentu (napríklad schémou EMAS) (%)	—
(i25) Podiel obstarávaní súvisiacich s podujatím, ktoré mali v kritériách zahrnutý uznaný udržateľný systém riadenia podujatí (napríklad ISO 20121) alebo systém manažérstva environmentu (napríklad schému EMAS) (%)	

3.2. **Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre energiu z udržateľných zdrojov a zmenu klímy**

Tento oddiel je zameraný na miestne orgány v rámci ich administratívnej funkcie a funkcie poskytovateľov služieb so širokou škálou priamych činností viazaných na spotrebu energie, ako aj v rámci ich riadiacej úlohy na území, za ktoré zodpovedajú. Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva v tomto oddiele sú rozdelené do štyroch skupín:

— najlepšie postupy environmentálneho manažérstva súvisiace s politickými opatreniami, ktoré môže miestny orgán zaviesť na stimulovanie využívania energie z udržateľných zdrojov vo svojich priestoroch aj na spravovanom území, ako aj na zmierňovanie zmeny klímy a adaptáciu na túto zmenu,

— najlepšie postupy environmentálneho manažérstva týkajúce sa priamych činností, ktorými môžu miestne orgány znížiť spotrebu energie a prejsť na energiu z obnoviteľných zdrojov vo svojich budovách a v rámci svojej infraštruktúry,

— najlepšie postupy environmentálneho manažérstva týkajúce sa regulačnej a plánovacej úlohy miest a obcí,

— najlepšie postupy environmentálneho manažérstva týkajúce sa uplatňovania vplyvu miest a obcí na ich území, úlohy vzoru, ktorú môže verejný sektor zohrávať, a spôsobu, ako môžu miestne orgány motivovať ku konkrétnym krokom obyvateľov a organizácie.

Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva súvisiace s politikami a opatreniami

3.2.1. *Zriadenie inventára spotreby energie a emisií na území mesta alebo obce*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na:

— systematické zbieranie údajov o spotrebe energie a emisiách na území mesta alebo obce, pričom rozsah inventára zahŕňa spotrebu energie a emisie na celom území, vo všetkých sektoroch vrátane priemyslu, obchodu/služieb, poľnohospodárstva, výstavby, bývania a dopravy,

— zverejňovanie zozbieraných údajov a ich využívanie na určovanie opatrení na znižovanie emisií skleníkových plynov na danom území (pozri oddiel 3.2.2).

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky miestne orgány.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i26) Celkové emisie oxidu uhličitého na území mesta alebo obce za rok: celkovo (t ekvivalentu CO_2) a na obyvateľa (kg ekvivalentu CO_2/obyvateľ) (i27) Spotreba elektrickej energie na území mesta alebo obce na obyvateľa za rok, vyjadrená ako konečná energia (kWh/obyvateľ)	—

3.2.2. *Vypracovanie a vykonávanie akčného plánu mesta alebo obce v oblasti energetiky a klímy*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na vypracovanie akčného plánu mesta alebo obce v oblasti energetiky a klímy založeného na inventári spotreby energie a emisií (pozri oddiel 3.2.1). Akčný plán zahŕňa na vedeckých poznatkoch a dôkazoch založené krátkodobé a dlhodobé ciele, ktoré možno dosiahnuť uplatnením viacerých stanovených opatrení (napríklad znížením spotreby energie v súkromných budovách a podnikoch, znížením spotreby energie v mestských alebo obecných budovách a miestnych verejných službách, zlepšením verejnej dopravy).

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky miestne orgány.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i28) Je zavedený akčný plán mesta alebo obce v oblasti energetiky a klímy vrátane cieľov a opatrení (áno/nie) (i26) Celkové emisie oxidu uhličitého na území mesta alebo obce za rok: celkovo (t ekvivalentu CO_2) a na obyvateľa (kg ekvivalentu CO_2/obyvateľ) (i27) Spotreba elektrickej energie na území mesta alebo obce na obyvateľa za rok, vyjadrená ako konečná energia (kWh/obyvateľ)	(b9) Je zavedený akčný plán mesta alebo obce v oblasti energetiky a klímy vrátane cieľov a opatrení, založený na inventári spotreby energie a emisií.

3.2.3. *Vypracovanie a vykonávanie stratégie adaptácie na zmenu klímy na území mesta alebo obce*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na vypracovanie holistickej stratégie adaptácie na zmenu klímy na území mesta alebo obce, ktorá umožní ochranu zastavaného a prírodného prostredia pred nepriaznivými účinkami a vplyvmi zmeny klímy (napríklad záplavami, vlnami horúčav, suchom). Stratégia adaptácie na zmenu klímy môže vychádzať z iných miestnych a regionálnych stratégií adaptácie a mala by zabezpečiť vzájomné prepojenie týchto stratégií. Iné relevantné politiky a stratégie (napríklad plány riadenia vodných tokov) musia byť s touto stratégiou v súlade a musia ju zohľadňovať.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky miestne orgány. Rozsah pôsobnosti stratégie adaptácie by sa mal prispôsobiť konkrétnym súvislostiam činnosti orgánu verejnej správy. Opatrenia obsiahnuté v stratégii musia zodpovedať predpokladaným vplyvom zmeny klímy na danom území.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i29) Je zavedená holistická stratégia adaptácie na zmenu klímy na území mesta alebo obce (áno/nie) (i30) Percentuálny podiel domácností a podnikov chránených vďaka stratégii (%)	(b10) Holistická stratégia adaptácie na zmenu klímy na území mesta alebo obce je zavedená.

Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva týkajúce sa priamych činností

3.2.4. *Zavádzanie energeticky efektívneho osvetlenia ulíc*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na:

— vykonanie auditu systému osvetlenia ulíc,

— zlepšenie svietidiel, aby sa zabránilo svieteniu smerom hore a rušivému svieteniu a aby sa maximalizovalo užitočné osvetlenie,

— zníženie intenzity osvetlenia na skutočne potrebnú úroveň (t. j. zabránenie nadmernému osvetľovaniu),

— nahradenie lámp energeticky vysoko efektívnymi technológiami [napríklad svetelnými emisnými diódami (LED)], pri zohľadnení životnosti, indexu podania farieb ([9]) a teploty farby svetla ([10]),

— uplatňovanie nočného tlmenia (t. j. znižovanie intenzity osvetlenia neskoro v noci),

— zavedenie inteligentného osvetlenia ulíc (napríklad použitím snímačov na dočasné zvýšenie intenzity osvetlenia, keď sa zaznamená prítomnosť ľudí).

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktoré priamo alebo nepriamo (prostredníctvom verejnej alebo súkromnej spoločnosti) zabezpečujú osvetlenie ulíc. Investície potrebné na vykonanie uvedených opatrení môžu byť v určitých prípadoch obmedzujúce a môžu ovplyvňovať konkrétne opatrenia, ktoré sa majú vykonať, ale vo všeobecnosti ich vyvažujú úspory energie a majú primeranú návratnosť.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i31) Spotreba energie na osvetlenie ulíc na obyvateľa za rok (kWh/obyvateľ/rok) (i32) Spotreba energie na osvetlenie ulíc na kilometer osvetlenej ulice za rok (MWh/km/rok)	(b11) Spotreba energie na osvetlenie ulíc na kilometer je nižšia než 6 MWh/km/rok.

3.2.5. *Zlepšenie energetickej efektívnosti verejných budov*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na maximalizáciu energetickej efektívnosti verejných budov a na minimalizáciu ich spotreby energie. Možno to dosiahnuť zlepšením energetickej hospodárnosti a integrity plášťa budovy (stien, strechy a zasklenia) a zvýšením vzduchotesnosti, ako aj inštalovaním energeticky efektívneho vybavenia a uvádzaním energetických systémov do prevádzky.

Nové aj existujúce verejné budovy môžu dosiahnuť lepšiu úroveň energetickej hospodárnosti, než sú minimálne požiadavky stanovené vo vnútroštátnych stavebných predpisoch ([11]), a môžu byť naprojektované alebo renovované ako budovy s takmer nulovou spotrebou energie pred uplatnením povinnosti stanovenej EÚ ([12]).

Pri určovaní opatrení na zlepšenie energetickej efektívnosti budov sa musí posudzovať nielen energetická hospodárnosť, aká sa má dosiahnuť, ale aj celkové environmentálne vplyvy počas celého životného cyklu budov ([13]). Tie možno minimalizovať, okrem iného, výberom stavebných materiálov z udržateľných zdrojov a s nízkou úrovňou vynaloženej primárnej energie, zabezpečením, vo fáze projektovania, jednoduchej spracovateľnosti na podporu budúceho opätovného použitia budovy a jednoduchej renovácie (napríklad flexibilné pôdorysy), ako aj možnosti rozoberania materiálov a prvkov budovy na opätovné použitie a recykláciu.

([9]) Index podania farieb žiarovky udáva schopnosť ľudského oka rozlišovať farby v takom druhu svetla. Vysoká hodnota indexu podania farieb je potrebná na miestach, kde je dôležité dobré rozoznávanie farieb.

([10]) Žiarovky so silnou bielou/studenou zložkou svetla môžu mať závažný negatívny vplyv na miestnu faunu.

([11]) V smernici 2010/31/EÚ o energetickej hospodárnosti budov sa od členských štátov vyžaduje, aby pre budovy stanovili minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť, ktoré sa musia odraziť vo vnútroštátnych stavebných predpisoch. Smernicou sa zaviedol systém referenčných kritérií, ktorého cieľom je postupné zvyšovanie úrovne náročnosti týchto požiadaviek na energetickú efektívnosť a ich pravidelné revízie.

([12]) Podľa smernice o energetickej hospodárnosti budov musia mať do roku 2018 všetky nové budovy, ktoré využívajú a vlastnia orgány verejnej správy, a do roku 2020 všetky nové budovy veľmi nízku alebo takmer nulovú spotrebu energie („budovy s takmer nulovou spotrebou energie“).

([13]) Európska komisia v súčasnosti skúša rámec dobrovoľného oznamovania, Levels), na meranie celkových výsledkov udržateľnosti budov počas celého ich životného cyklu. Ďalšie informácie sú dostupné na adrese: http://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy za predpokladu, že sú schopné vyčleniť potrebné finančné zdroje na zlepšenie energetickej efektívnosti verejných budov. Existuje možnosť, že tento najlepší postup environmentálneho manažérstva sa dá ťažšie vykonávať v prenajatých budovách. Úroveň energetickej hospodárnosti, ktorú možno dosiahnuť v každom konkrétnom prípade, bude navyše ovplyvnená vlastnosťami budovy (napríklad v prípade starej budovy).

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i1) Celková spotreba elektrickej energie na jednotku podlahovej plochy za rok, vyjadrená ako konečná energia (kWh/m^2/rok)	(b12) V prípade novostavby je budova projektovaná s celkovou spotrebou primárnej energie (pre všetky použitia) nižšou než 60 kWh/m^2/rok.
(i33) Celková spotreba primárnej energie na jednotku podlahovej plochy za rok (kWh/m^2/rok)	(b13) V prípade existujúcej budovy, ktorá prechádza renováciou, je budova projektovaná s celkovou spotrebou primárnej energie (pre všetky použitia) nižšou než 100 kWh/m^2/rok.

3.2.6. *Zlepšenie energetickej efektívnosti budov sociálneho bývania*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zlepšenie energetickej efektívnosti budov sociálneho bývania v prípade existujúcich budov, ktoré prechádzajú renováciou, aj nových budov, rovnako ako pri opise platnom pre verejné budovy (pozri oddiel 3.2.5). V prípade budov sociálneho bývania ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zapojenie miestnych obyvateľov do procesu plánovania renovácie alebo projektovania novej budovy s cieľom zohľadniť ich potreby a vysvetliť im výhody budov s takmer nulovou spotrebou energie a spôsob ich využívania.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na orgány verejnej správy, ktoré spravujú budovy sociálneho bývania. Výška potrebných investícií sa môže ukázať ako závažná prekážka pri jeho vykonávaní. Príslušný sociálny prínos (zlepšenie životných podmienok, zníženie energetickej chudoby) a finančný prínos (úspory energie, ak sa náklady na energiu platia centrálne, alebo vyšší podiel nájomníkov, ktorí platia svoj nájom, ak sú sami zodpovední za svoje náklady na energiu) vyvažuje investície.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i1) Celková spotreba elektrickej energie na jednotku podlahovej plochy za rok, vyjadrená ako konečná energia (kWh/m^2/rok)	(b12) V prípade novostavby je budova projektovaná s celkovou spotrebou primárnej energie (pre všetky použitia) nižšou než 60 kWh/m^2/rok.
(i33) Celková spotreba primárnej energie na jednotku podlahovej plochy za rok (kWh/m^2/rok)	(b13) V prípade existujúcej budovy, ktorá prechádza renováciou, je budova projektovaná s celkovou spotrebou primárnej energie (pre všetky použitia) nižšou než 100 kWh/m^2/rok.

3.2.7. *Dosahovanie energetickej efektívnosti vo verejných budovách na základe zmlúv o energetickej hospodárnosti*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na uplatňovanie zmlúv o energetickej hospodárnosti pre verejné budovy. Orgán verejnej správy ustanoví spoločnosť poskytujúcu energetické služby, ktorej úlohou bude určiť primerané zlepšenia energetickej efektívnosti pre verejné budovy, vypracovať tieto zlepšenia, zaviesť ich, poskytnúť záruku, že sa dosiahne stanovená úroveň úspor energie, prevziať zodpovednosť za riziko investície a v mnohých prípadoch zabezpečiť finančné prostriedky na zaplatenie projektov. To umožňuje orgánom verejnej správy zlepšiť energetickú efektívnosť vo verejných budovách bez potreby vopred financovať investičné náklady.

Existujú dva druhy zmlúv o energetickej hospodárnosti:

— zmluvy o spoločných úsporách, na základe ktorých sa úspory na nákladoch rozdeľujú medzi spoločnosť poskytujúcu energetické služby a orgán verejnej správy vo vopred určenom pomere počas pevne stanoveného počtu rokov,

— zmluvy o zaručených úsporách, na základe ktorých spoločnosť poskytujúca energetické služby zaručuje orgánu verejnej správy určitú úroveň úspor energie, a teda nižšie poplatky za energiu. Skutočné úspory sú však vyššie než zaručené úspory a spoločnosť poskytujúca energetické služby získa príslušný rozdiel.

Uplatniteľnosť

Uzatvárať zmluvy o energetickej hospodárnosti s cieľom zaviesť zlepšenia energetickej efektívnosti vo svojich budovách môžu všetky orgány verejnej správy, pričom osobitne dôležité je to pre orgány verejnej správy a/alebo projekty, ktoré by inak mali problémy s potrebnými investíciami vzhľadom na nedostatočnú finančnú kapacitu alebo nedostatočné technické a riadiace možnosti v oblasti energetickej efektívnosti.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i34) Percentuálny podiel celkovej spotreby energie orgánu verejnej správy, na ktorý sa vzťahujú zmluvy o energetickej hospodárnosti (%)	—

3.2.8. *Zlepšovanie energetickej hospodárnosti existujúcich verejných budov na základe monitorovania, energetického manažérstva a podporovania zmeny správania*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na:

— odbornú prípravu v oblasti energetickej efektívnosti pre kľúčových zamestnancov, ktorí majú priamu zodpovednosť za budovu a energetické manažérstvo, pričom táto odborná príprava musí zahŕňať teoretické aj praktické semináre s využitím kvalitných príručiek a návodov,

— zaangažovanie všetkých zamestnancov na opatreniach, ktoré ovplyvňujú spotrebu energie (napríklad vypínanie svetiel, nastavenie primeranej teploty miestnosti), s osobitným zameraním na uznávaných a vplyvných členov kolektívu zamestnancov (napríklad zamestnancov, ktorí príkladne zmenili svoje návyky),

— naplánovanie a realizáciu kampaní na zmenu návykov s cieľom motivovať celý orgán verejnej správy k energetickej efektívnosti, pričom najskôr je potrebné určiť cieľovú skupinu každej kampane a potom je možné vhodne propagovať energeticky efektívne opatrenia medzi cieľovou skupinou zamestnancov,

— zavedenie energetických certifikátov a vystavovanie energetických certifikátov, ktorými sa hodnotí energetická hospodárnosť budovy, s cieľom nápadne ich vystaviť v budove, alebo ich použiť ako nástroj na zaangažovanie zamestnancov v rámci konkrétnych kampaní na zvýšenie informovanosti.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i1) Celková spotreba elektrickej energie na jednotku podlahovej plochy za rok, vyjadrená ako konečná energia (kWh/m^2/rok)	—
(i35) Percentuálny podiel zamestnancov, ktorí sú zapojení do kampane na zvýšenie informovanosti aj rok po jej začatí (%)	
(i36) Počet hodín poskytovanej odbornej prípravy týkajúcej sa životného prostredia na ekvivalent plného pracovného času zamestnanca za rok (hodiny/ekvivalent plného pracovného času/rok)	

3.2.9. *Zavádzanie sietí diaľkového vykurovania a/alebo diaľkového chladenia*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zavádzanie sietí diaľkového vykurovania a/alebo diaľkového chladenia s cieľom zabezpečovať verejným budovám a/alebo domácnostiam vykurovanie priestoru a teplú vodu, respektíve chladenie priestoru. Ak sa vykurovanie a/alebo chladenie dodávané do siete zabezpečuje v centrálnych jednotkách, zdrojom môžu byť systémy kombinovanej výroby tepla a elektriny alebo trigeneračné jednotky. Ak je to možné, ďalšie environmentálne prínosy možno získať prevádzkou týchto systémov s využitím obnoviteľnej biomasy, geotermálnej energie alebo odpadového tepla z priemyselných závodov.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky miestne orgány. Osobitne dôležitý je v prípade novobudovaných oblastí a veľkých renovácií komplexov verejných budov alebo inej verejnej infraštruktúry (napríklad plavární). Určité obmedzenia platia pre oblasti s nízkou hustotou osídlenia a oblasti, v ktorých dopyt po vykurovaní a chladení značne kolíše.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i37) Emisie CO_2 systému zabezpečujúceho vykurovanie alebo chladenie, pred zavedením a po zavedení diaľkového vykurovania/chladenia, vyjadrené celkovo alebo na jednotku podlahovej plochy vykurovaných alebo chladených budov za rok (t ekvivalentu CO_2, kg ekvivalentu CO_2/m^2)	—

3.2.10. *Zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie na mieste a malých systémov kombinovanej výroby tepla a elektriny vo verejných budovách a v budovách sociálneho bývania*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zavádzanie nízkouhlíkových technológií na pokrytie spotreby energie vo verejných budovách a v budovách sociálneho bývania. Môže sa to týkať slnečných tepelných systémov na výrobu tepla, fotovoltických panelov na výrobu elektrickej energie na mieste alebo, v prípade dostatočnej spotreby tepla, malých systémov kombinovanej výroby tepla a elektriny, ktoré vyrábajú teplo a elektrickú energiu v kombinácii s vyššou celkovou účinnosťou. Malé systémy kombinovanej výroby tepla a elektriny môžu využívať plyn, alebo môžu mať doplnkové environmentálne prínosy, ak využívajú biomasu tam, kde je k dispozícii miestny zdroj udržateľnej biomasy.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy. Možnosť uplatnenia konkrétnych riešení však môže byť obmedzená miestnou dostupnosťou obnoviteľných zdrojov energie a potrebnými finančnými investíciami.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i38) Výroba energie z obnoviteľných zdrojov na mieste na jednotku podlahovej plochy (kWh/m^2/rok) (i39) Podiel energie vyrobenej na mieste z obnoviteľných zdrojov na celkovej spotrebe energie (%) (i40) Podiel miestne vyrobenej nízkouhlíkovej energie na celkovej spotrebe energie (%) (i41) Podiel elektrickej energie vyrobenej na mieste z obnoviteľných zdrojov na celkovej spotrebe elektrickej energie (%) (i42) Percentuálny podiel tepla vyrobeného na mieste z obnoviteľných zdrojov na celkovej spotrebe teplej vody (%)	(b14) 100 % elektrickej energie spotrebovanej vo verejnej budove tvorí elektrická energia vyrobená na mieste z obnoviteľných zdrojov. (b15) 100 % teplej vody spotrebovanej vo verejnej budove/budove sociálneho bývania pochádza z tepla vyrobeného na mieste z obnoviteľných zdrojov.

Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva týkajúce sa regulačnej a plánovacej úlohy miest a obcí

3.2.11. *Stanovenie náročnejších požiadaviek na energetickú efektívnosť a na obnoviteľné zdroje energie v územnom plánovaní pre novostavby a budovy prechádzajúce veľkými renováciami, prostredníctvom miestnych stavebných predpisov, územného plánovania a stavebných povolení*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zavedenie ustanovenia v miestnom systéme územného plánovania, podľa ktorého sa novostavby a renovácie budov na danom území vykonávajú podľa vzorových energetických požiadaviek (t. j. vysoká energetická efektívnosť a uplatnenie výroby energie z obnoviteľných zdrojov). Miestna autonómia umožňuje väčšine miest a obcí uplatňovať prísnejšie energetické požiadavky a požiadavky na obnoviteľné zdroje energie, než sú stanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch, a zavádzať pozitívne zmeny na miestnej úrovni. Požiadavky stanovené v miestnom systéme územného plánovania sa môžu pravidelne aktualizovať na základe vývoja v stavebnom priemysle a nových cieľov na vnútroštátnej úrovni.

Ide takisto o najlepší postup environmentálneho manažérstva na posudzovanie energetickej hospodárnosti a uplatňovania obnoviteľných zdrojov energie v rámci územného plánovania a udeľovania stavebných povolení, s cieľom požadovať od organizácií a obyvateľov prijatie riešení na využívanie energie z udržateľných zdrojov a/alebo ich k tomu motivovať.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktorých úlohou je určovať miestne stavebné predpisy a/alebo udeľovať stavebné povolenia. Vnútroštátne právne predpisy však môžu mať za následok obmedzenie prípadných požiadaviek v daných predpisoch alebo povoleniach.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i43) Stanovenie predpisov s prísnejšími požiadavkami na energetickú efektívnosť a na obnoviteľné zdroje (áno/nie) (i44) Úroveň energetickej hospodárnosti požadovaná v miestnych stavebných predpisoch (kWh/m^2/rok) (i45) Systematické posudzovanie energetickej hospodárnosti a uplatňovania obnoviteľných zdrojov energie pri vystavovaní stavebných povolení (áno/nie)	—

Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva týkajúce sa uplatňovania vplyvu miest a obcí na ich území

3.2.12. *Úloha vzoru verejného sektora*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva, ako:

— ukázať ambíciu stanoviť si náročnejšie než existujúce vnútroštátne alebo medzinárodné ciele, pokiaľ ide vlastnú spotrebu energie miestneho orgánu a spotrebu energie na jeho území, s pevným záväzkom na najvyšších úrovniach mesta alebo obce a so zaangažovaním ostatných relevantných zainteresovaných strán,

— ísť príkladom: mesto alebo obec môže zaviesť príkladné opatrenia a dosiahnuť príkladné úrovne energetickej hospodárnosti, čím preukáže, že je to možné, a posilní miestny trh s riešeniami na využívanie energie z udržateľných zdrojov, pričom mesto alebo obec môže takisto pripraviť vzorové projekty, ktorými preukáže záujem orgánu verejnej správy o udržateľnosť,

— účinne komunikovať s verejnosťou: orgán verejnej správy musí viditeľne vyvíjať úsilie, aby motivoval ďalšie zainteresované strany k nasledovaniu príkladu,

— podporovať vytváranie systémov stimulov: vytvárať miestne systémy finančnej podpory opatrení obyvateľov na obmedzenie ich vplyvu na životné prostredie,

— pomáhať pri prekonávaní inštitucionálnych prekážok v prijímaní riešení na využívanie energie z udržateľných zdrojov.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány verejnej správy.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i46) Príprava vzorových a ukážkových projektov (áno/nie) (i47) Dosiahnutie ambicióznej úrovne energetickej hospodárnosti v rámci všetkých budov a činností orgánu verejnej správy (áno/nie)	—

3.2.13. *Poskytovanie informačných a poradenských služieb občanom a podnikom v otázkach energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov a zakladanie verejno-súkromných partnerstiev*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na:

— vytváranie strategických partnerstiev s cieľom zapojiť širšiu komunitu do prípravy a zavádzania systémov znižovania emisií oxidu uhličitého,

— zavádzanie informačných a poradenských služieb na pomoc obyvateľom a podnikom pri znižovaní spotreby energie,

— vytváranie verejno-súkromných projektov súvisiacich s energetikou a zapájanie sa do nich: orgány verejnej správy môžu byť v projektoch týkajúcich sa energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov partnermi súkromných organizácií so špecializovanými odbornými poznatkami,

— podporu nízkouhlíkových pilotných projektov: pilotné projekty môžu pomôcť pri uvádzaní riešení týkajúcich sa energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov na trh, s potenciálom, že ich prevezmú organizácie a občania na ich území.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktorých úlohou je propagovať energetickú efektívnosť a energiu z obnoviteľných zdrojov medzi obyvateľmi a podnikmi.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i48) Orgán verejnej správy poskytuje informačné a poradenské služby týkajúce sa energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov (áno/nie) (i49) Orgán verejnej správy podporuje nízkouhlíkové pilotné projekty, napríklad prostredníctvom verejno-súkromných partnerstiev (áno/nie)	—

3.2.14. *Termografický prieskum zastavaného prostredia na území mesta alebo obce*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na využívanie termografie na zbieranie údajov v rozličných mierkach a na poskytovanie vizuálnych informácií o tepelnom žiarení s cieľom zistiť, kde je potrebné prednostne zaviesť riešenia energetickej efektívnosti, a zaangažovať obyvateľov a miestne organizácie na energetickej efektívnosti budov. Termografický prieskum veľkého územia sa môže vykonať prostredníctvom leteckej termografie.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na miestne orgány. Termografický prieskum sa musí vykonávať za určitých podmienok, pokiaľ ide o klímu (t. j. teplota, vietor), ročné obdobie (t. j. zima) a denný čas (t. j. skoro ráno).

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i50) Percentuálny podiel zastavaného územia mesta alebo obce, na ktorom bol vykonaný termografický prieskum (%) (i51) Potenciálne úspory energie zistené vďaka analýze termografického prieskumu (kWh/rok, EUR/rok)	(b16) Za 100 % zastavaného územia mesta alebo obce sú k dispozícii pomerne nové (< 5 rokov) termografické údaje s vysokým rozlíšením (< 50 cm).

3.3. **Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre mobilitu**

Tento oddiel je zameraný na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mobilitu a/alebo verejnú dopravu na svojom území.

3.3.1. *Zavedenie plánu udržateľnej mestskej mobility*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na prijatie plánu udržateľnej mestskej mobility s cieľom zabezpečiť integrovaný prístup ku všetkým druhom dopravy pri súčasnom zohľadnení plánovania okolitého prostredia. Cieľom plánu udržateľnej mestskej mobility je zvýšiť bezpečnosť, znížiť znečistenie ovzdušia a hluk, zlepšiť efektívnosť a nákladovú účinnosť dopravy a podporiť atraktívnosť a kvalitu mestského prostredia a urbanizmu. V nasledujúcich oddieloch (3.3.2 až 3.3.9) sú opísané opatrenia, ktoré možno zahrnúť do plánu udržateľnej mestskej mobility.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mobilitu a/alebo verejnú dopravu. Konkrétne opatrenia, ktoré možno zahrnúť do plánu udržateľnej mestskej mobility, a ich uplatniteľnosť môžu byť ovplyvnené miestnymi a súvisiacimi faktormi.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i52) Podiel ciest podľa jednotlivých druhov dopravy (modálny podiel) (% ciest vykonaných automobilom, motocyklom, verejnou dopravou, bicyklom a chôdzou)	—
(i53) Dostupnosť verejnej dopravy (podiel obyvateľov žijúcich vo vzdialenosti do 300 metrov od zastávky mestskej verejnej dopravy s minimálnou frekvenciou 15 – 20 minút) (%)	

3.3.2. *Podpora jazdenia bicyklom a chôdze prostredníctvom cyklistickej infraštruktúry, systémov spoločného využívania bicyklov a propagácie chôdze*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na:

— prijatie politických opatrení a stratégií na podporu jazdenia bicyklom a chôdze, pričom jazdenie bicyklom a chôdza musia byť v politických a plánovacích dokumentoch a v strategických plánoch mesta jednoznačne odlíšené ako oddelené spôsoby dopravy, s konkrétnymi opatreniami pre každý z nich,

— vybudovanie efektívnej infraštruktúry, keďže infraštruktúra pre jazdenie bicyklom a chôdzu je potrebná, aby boli obidva spôsoby dopravy bezpečné, rýchle a atraktívne,

— uplatňovanie metodických nástrojov na systematické zbieranie údajov o chôdzi a jazdení bicyklom, keďže sledovanie rozvoja chôdze a jazdenia bicyklom a hodnotenie účinkov vykonávaných opatrení môže podporiť ďalšie rozhodovanie a možnosti propagácie udržateľnej dopravy,

— vypracovanie účinných a cielených nástrojov komunikácie na účely propagácie chôdze a jazdenia bicyklom medzi obyvateľmi a dochádzajúcimi.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mobilitu. Uplatniteľnosť konkrétnych opatrení na podporu a propagáciu chôdze a jazdenia bicyklom však môžu obmedziť niektoré miestne a súvisiace faktory (napríklad topografia).

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i52) Podiel ciest podľa jednotlivých druhov dopravy (modálny podiel) (% ciest vykonaných automobilom, motocyklom, verejnou dopravou, bicyklom a chôdzou) (i54) Dĺžka cyklistickej infraštruktúry (jazdné pruhy pre cyklistov, cyklistické chodníky), celkovo (km) a vo vzťahu k celkovej dĺžke cestnej siete pre vozidlá (km jazdných pruhov pre cyklistov/km ciest) (i55) Mesto má osobitnú politiku alebo plán investícií do infraštruktúry pre chodcov/cyklistov a merateľné ciele na zvyšovanie podielu chôdze a jazdenia bicyklom, ktoré sú politicky prijaté (áno/nie)	(b17) Mesto má podiel jazdenia bicyklom v rámci rozdelenia jednotlivých druhov dopravy (modálne rozdelenie) najmenej 20 % ALEBO mesto zvýšilo podiel jazdenia bicyklom v rámci modálneho rozdelenia najmenej o 50 % počas posledných piatich rokov. (b18) Najmenej 10 % investícií mesta do dopravnej infraštruktúry a údržby je venovaných cyklistickej infraštruktúre.

3.3.3. *Zavádzanie veľkých systémov spoločného využívania automobilov*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na podporu a stimuláciu vytvorenia veľkého systému spoločného využívania automobilov na území mesta. Služby spoločného využívania automobilov vo všeobecnosti neposkytuje mesto, v ktorom systém funguje. Mesto však môže vytvoriť podpornú infraštruktúru, zaviesť príslušnú politiku a právne predpisy na zapojenie spoločného využívania automobilov do štruktúry mesta a prepojenie s verejnou dopravou. Orgán verejnej správy sa takisto môže stať zákazníkom miestnej služby spoločného využívania automobilov, môže zvyšovať verejnú informovanosť, podporovať službu a stanovovať normy, ktoré musí prevádzkovateľ systému spoločného využívania automobilov dodržiavať, aby mohol využívať podpornú infraštruktúru mesta (napríklad prednostné jazdné pruhy, zóny s obmedzenou dopravou). Mestá môžu takisto rozhodnúť o finančnej podpore prevádzkovateľa systému spoločného využívania automobilov na rozšírenie alebo urýchlenie rozširovania služby.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je osobitne dôležitý pre miestne orgány na území mesta s viac ako 200 000 obyvateľmi. Miestne orgány na územiach s menším počtom obyvateľov môžu pri uplatňovaní najlepšieho postupu environmentálneho manažérstva naraziť na obmedzenia z dôvodu nižšieho počtu zákazníkov systému spoločného využívania automobilov, vyšších nákladov, menej rozvinutej siete verejnej dopravy atď.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i56) Počet účastníkov systému spoločného využívania automobilov na 10 000 obyvateľov (počet/10 000 obyvateľov) (i57) Počet registrovaných účastníkov na jedno vozidlo systému spoločného využívania automobilov (počet účastníkov/počet vozidiel) (i58) Počet obyvateľov na jeden dostupný spoločne využívaný automobil (počet obyvateľov/počet vozidiel) (i59) Počet kilometrov, ktoré účastníci najazdia v rámci spoločného využívania automobilu za rok (km/účastník/rok) (i60) Počet automobilov v súkromnom vlastníctve, ktoré nahradilo každé vozidlo z vozového parku prevádzkovateľa systému spoločného využívania automobilov (počet nahradených automobilov v súkromnom vlastníctve/počet spoločne využívaných vozidiel)	(b19) Každé vozidlo z vozového parku prevádzkovateľa systému spoločného využívania automobilov nahradilo najmenej osem automobilov v súkromnom vlastníctve. (b20) Dostupný je najmenej jeden spoločne využívaný automobil na 2 500 obyvateľov.

3.3.4. *Integrovaný predaj lístkov na verejnú dopravu*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zavedenie integrovaného predaja lístkov vo forme inteligentného systému, schopného určiť cesty, pri ktorých sa využívajú viaceré spôsoby dopravy, a vybrať poplatok za ne. Ak orgán verejnej správy koná ako prevádzkovateľ verejnej dopravy (napríklad prostredníctvom dcérskej spoločnosti vo vlastníctve mesta), môže sám zaviesť integrovaný predaj lístkov. V prípadoch, keď mesto postúpi poskytovanie služieb verejnej dopravy súkromným spoločnostiam, riešenia integrovaného predaja lístkov sa môžu požadovať v rámci obstarávania.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za verejnú dopravu. V prípade, že sa nedosahuje kritický počet používateľov a transakcií za rok, môže byť ťažké získať späť počiatočné investície, pokiaľ ide o čas a finančné prostriedky potrebné na zavedenie inteligentného systému integrovaného predaja lístkov.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i61) Percentuálny podiel ciest zaplatených v rámci integrovaného predaja lístkov (%) (i62) Počet používateľov verejnej dopravy, ktorí by vyžili dopravu súkromným motorovým vozidlom, ak by neexistoval systém integrovaného predaja lístkov (prepočítaný na celkový počet obyvateľov zbernej oblasti)	(b21) Najmenej 75 % ciest je platených v rámci integrovaného predaja lístkov.

3.3.5. *Zlepšenie zavádzania a využívania elektrických vozidiel v mestských oblastiach*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na nákup elektrických vozidiel (t. j. elektromobilov, elektromopedov a elektrobicyklov) pre vlastný vozový park orgánov verejnej správy. Okrem toho je takisto možné zaviesť systémy podpory obyvateľov pri nákupe elektrických vozidiel a vyčleniť na tento účel určité rozpočtové prostriedky alebo uzavrieť dohody s miestnymi bankami o znížených úrokových sadzbách. Orgán verejnej správy môže takisto podporiť zavádzanie a využívanie elektrických vozidiel tým, že im umožní pohyb v oblastiach s obmedzenou dopravou alebo v prednostných jazdných pruhoch, že zabezpečí inštaláciu verejných nabíjacích staníc alebo zvýši ich počet, zníži zdanenie elektrických vozidiel, zavedie alebo podporí systémy spoločného využívania elektromobilov a bude medzi obyvateľmi propagovať opatrenia na podporu elektrických vozidiel.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány a je osobitne dôležitý v mestách (s veľkým podielom krátkych jazdných vzdialeností) a v oblastiach, ktoré majú problémy s dopravným preťažením a so znečistením ovzdušia.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i63) Percentuálny podiel elektrických vozidiel (podľa typu, napr. elektromobily, elektrobicykle) na cestách v porovnaní s celkovým počtom vozidiel (%) (i64) Percentuálny podiel verejných elektrických vozidiel (podľa typu, napr. elektromobily, elektrobicykle) v celom verejnom vozovom parku (%) (i65) Počet verejných nabíjacích staníc na obyvateľa (počet/obyvateľ)	—

3.3.6. *Podpora intermodality cestujúcich*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na stimuláciu rozvoja pohodlných, bezpečných, rýchlych a hladkých prepojení medzi udržateľnými spôsobmi dopravy. Systémy intermodálnej dopravy spájajú infraštruktúru a služby pre verejnú dopravu (autobusy, električky/ľahký železničný systém a prímestské vlaky), chôdzu, bicyklovanie, spoločné využívanie bicyklov a spoločné využívanie automobilov. Orgány verejnej správy môžu podporiť intermodalitu cestujúcich spoluprácou s rôznymi prevádzkovateľmi verejnej dopravy a spoločnosťami zabezpečujúcimi spoločné využívanie bicyklov a automobilov.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány, ale osobitne dôležitý je pre mestá so zložitými dopravnými sieťami a rozľahlým územím.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i52) Podiel ciest podľa jednotlivých druhov dopravy (modálny podiel) (% ciest vykonaných automobilom, motocyklom, verejnou dopravou, bicyklom a chôdzou) (i66) Priemerný počet parkovacích miest na bicykle na zastávkach verejnej dopravy na priemerný denný počet cestujúcich (počet parkovacích miest bicykle/počet cestujúcich) (i67) Percentuálny podiel používateľov verejnej dopravy, ktorí ju kombinujú s chôdzou/jazdou na bicykli, z používateľov verejnej dopravy, ktorí žijú v primeranom okruhu (800 m v prípade chôdze a 3 km v prípade jazdenia bicyklom) s vysokou frekvenciou zastávok verejnej dopravy (najmenej dvakrát za hodinu počas raňajšej a večernej špičky) (%) (i68) Obyvatelia majú k dispozícii softvér na plánovanie intermodálnych ciest, ktorý zahŕňa úseky ciest vhodné na chôdzu a jazdenie bicyklom (áno/nie)	(b22) Podiel využívania udržateľných spôsobov dopravy v meste (napr. chôdza, bicykel, autobus, električka, vlak) je najmenej 60 %.

3.3.7. *Zavedenie poplatku za dopravné preťaženie*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zavádzanie poplatku za dopravné preťaženie v mestských oblastiach s veľkým dopravným preťažením. Poplatok za dopravné preťaženie je ekonomický demotivačný faktor (poplatok), odrádzajúci od používania preťažených ciest v najvyťaženejších častiach dňa. Na to, aby bol poplatok úspešný, sa musí zaviesť ako súčasť balíka dopravných opatrení (pozri najlepšie postupy environmentálneho manažérstva v oddiele 3.3), ktorý poskytne reálnu alternatívu k používaniu automobilu.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na miestne orgány v mestských oblastiach s veľkým dopravným preťažením a so znečistením ovzdušia.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i52) Podiel ciest podľa jednotlivých druhov dopravy (modálny podiel) (% ciest vykonaných automobilom, motocyklom, verejnou dopravou, bicyklom a chôdzou)	(b23) Koncentrácia látok znečisťujúcich ovzdušie (PM10, amoniak a oxidy dusíka) v oblasti s poplatkom za dopravné preťaženie sa znížila o 10 % (v priemere) v porovnaní so situáciou pred zavedením tohto poplatku.
(i69) Percentuálne zníženie koncentrácie látok znečisťujúcich ovzdušie [tuhé častice (PM10), amoniak a oxidy dusíka] v oblasti s poplatkom za dopravné preťaženie, v porovnaní so situáciou pred zavedením tohto poplatku (%)	(b24) Príjazd vozidiel bez udelenej výnimky do oblasti s poplatkom za dopravné preťaženie sa znížil o 20 % v porovnaní so situáciou pred zavedením tohto poplatku.
(i70) Percentuálne zníženie príjazdu vozidiel bez udelenej výnimky do oblasti s poplatkom za dopravné preťaženie, v porovnaní so situáciou pred zavedením tohto poplatku (%)	(b25) Rýchlosť a presnosť služieb verejnej dopravy sa zvýšila o 5 % v porovnaní so situáciou pred zavedením poplatku za dopravné preťaženie.
(i71) Percentuálne zvýšenie priemernej rýchlosti a presnosti vozidiel verejnej dopravy v oblasti s poplatkom za dopravné preťaženie, v porovnaní so situáciou pred zavedením tohto poplatku (%)	

3.3.8. *Obmedzenie počtu bezplatných parkovacích miest v mestách*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na obmedzenie počtu bezplatných parkovacích miest na uliciach v mestských oblastiach a na odstránenie minimálnych požiadaviek na parkovanie (na uliciach a v podzemných garážach) v nových zástavbách. Okrem toho je možné prijať formálnu politiku postupného odstraňovania všetkých predchádzajúcich požiadaviek na parkovanie (na uliciach a v podzemných garážach) v existujúcich zástavbách. Obmedzenie počtu bezplatných parkovacích miest na uliciach je demotivačné pre súkromných vlastníkov automobilov. Tieto opatrenia sú najúčinnejšie, keď ich sprevádzajú opatrenia na zvýšenie dostupnosti a spoľahlivosti reálnych alternatív k používaniu automobilu, ako je verejná doprava, jazdenie bicyklom a chôdza.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány a je osobitne dôležitý v mestách s veľkým dopravným preťažením a znečistením ovzdušia alebo s nedostatočným využívaním verejnej dopravy.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i52) Podiel ciest podľa jednotlivých druhov dopravy (modálny podiel) (% ciest vykonaných automobilom, motocyklom, verejnou dopravou, bicyklom a chôdzou) (i72) Percentuálny podiel voľných parkovacích miest počas pracovného času (%) (i73) Existencia minimálnych požiadaviek na parkovanie (na uliciach a v podzemných garážach) pri nových zástavbách (áno/nie)	(b26) Parkovacie miesta na uliciach sú obsadené na 80 – 90 % počas 90 % pracovného času. (b27) Mesto nemá stanovené minimálne požiadavky na parkovanie (na uliciach a v podzemných garážach) pre nové zástavby a má zavedenú formálnu politiku postupného odstraňovania všetkých predchádzajúcich požiadaviek na parkovanie v existujúcich zástavbách.

3.3.9. *Vytváranie centier logistických služieb*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zapojenie príslušných zainteresovaných strán a podporu vytvorenia centra logistických služieb na území mesta. Centrum logistických služieb môže byť situované pomerne blízko geografickej oblasti, ktorú obsluhuje, čo umožní spoľahlivé dodávky v rámci tohto územia.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za mobilitu, a je osobitne dôležitý v mestách, do ktorých prichádza veľké množstvo zásielok tovaru a/alebo ktoré sú vystavené veľkému dopravnému preťaženiu a znečisteniu ovzdušia.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i74) Emisie CO_2 z nákladných vozidiel v určitom časovom období (napr. za rok, za mesiac) v oblasti, ktorú obsluhuje centrum logistických služieb (kg ekvivalentu CO_2/rok alebo kg ekvivalentu CO_2/mesiac) (i75) Počet jázd s dodávkami v obsluhovanej oblasti za deň (počet/deň)	(b28) Zníženie emisií CO_2 z nákladných vozidiel v obsluhovanej oblasti o 40 % v porovnaní so situáciou pred vytvorením centra logistických služieb. (b29) Zníženie počtu jázd s dodávkami v obsluhovanej oblasti o 75 % za deň v porovnaní so situáciou pred vytvorením centra logistických služieb.

3.4. **Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre využívanie pôdy**

Tento oddiel je zameraný na miestne orgány, ktoré zodpovedajú za územné plánovanie

3.4.1. *Obmedzovanie rozrastania miest na zelené plochy a poľnohospodársku pôdu*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na obmedzenie a kontrolu rozrastania miest pomocou regulačných opatrení (napríklad priestorové územné plánovanie, obmedzovanie konkrétneho využívania pôdy), ekonomických zásahov (napríklad predaj stavebných povolení) a inštitucionálnych zmien a riadenia (napríklad osobitné agentúry pre revitalizáciu mesta). Príklady opatrení na obmedzenie rozrastania miest predstavujú motiváciu pre výstavbu na opustených priemyselných pozemkoch, minimalizáciu uzavretých priestorov medzi budovami, renováciu nevyužívaných budov a podpory vertikálnej výstavby.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za územné plánovanie.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i76) Percentuálny podiel umelých nepriepustných povrchov (t. j. všetky druhy nepriepustnej zastavanej plochy: budovy, cesty, akákoľvek časť bez vegetácie a vody) na území mesta (km^2 umelého nepriepustného povrchu/km^2 celkového povrchu)	—
(i77) Percentuálny podiel novozastavanej plochy v určitom časovom období (napr. jeden rok, päť rokov, desať rokov) z celkovej zastavanej plochy na území mesta na začiatku posudzovaného obdobia (%)	

3.4.2. *Obmedzovanie efektu teplotného ostrova v mestách*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zmiernenie efektu teplotného ostrova v meste prostredníctvom zavádzania kombinácie opatrení, ako sú zelené plochy, vegetačné strechy, používanie reflexných materiálov, zvyšovanie účinnosti izolácie teplovodných potrubí a predchádzanie šíreniu odpadového tepla jeho opätovným využívaním.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za územné plánovanie vo veľkých mestských oblastiach. Malé mestá sú menej postihnuté efektom teplotného ostrova v meste.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i78) Zavádzanie opatrení na zmiernenie efektu teplotného ostrova v meste, ako sú zelené plochy, vegetačné strechy alebo používanie reflexných materiálov (áno/nie)	—

3.4.3. *Stanovenie požiadavky nízkeho vplyvu na životné prostredie pri odvodňovaní zastavanej pôdy*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na stanovenie požiadavky prijať opatrenia zabezpečujúce nízky vplyv na životné prostredie pri odvodňovaní novej zástavby (vrátane rozsiahlej prestavby existujúcich zastavaných území) s cieľom predchádzať záplavám, erózii a znečisteniu pôdy a znečisteniu podzemnej vody a mať tieto javy pod kontrolou. Opatrenia zabezpečujúce nízky vplyv na životné prostredie pri odvodňovaní, založené na filozofii udržateľných kanalizačných systémov, sa považujú za najlepší postup, keďže táto filozofia vychádza z výborných zásad, ktoré:

— sú zamerané na zlepšenie kvality odtoku vody, znižujú povrchový odtok, prispievajú k biodiverzite a vytvárajú kvalitu bývania,

— sa prejavom snahy čo najvernejšie napodobniť prirodzené odvodnenie pred výstavbou,

— obsahujú hierarchiu riadenia predstavujúcu prevenciu, kontrolu zdroja a kontrolu miesta.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za územné plánovanie Konkrétne opatrenia na zlepšenie odvodňovania sú špecifické pre dané miesto.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i79) Existencia požiadaviek prijať opatrenia zabezpečujúce nízky vplyv na životné prostredie pri odvodňovaní na účely novej zástavby a rozsiahlej prestavby (áno/nie)	—

3.5. **Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre zelené mestské oblasti**

Tento oddiel je zameraný na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za riadenie zelených mestských oblastí.

3.5.1. *Vypracovanie a vykonávanie miestnej stratégie a miestneho akčného plánu v oblasti biodiverzity*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zavedenie miestnej stratégie a miestneho akčného plánu v oblasti biodiverzity, ktorých ciele a účely sa môžu určiť na základe diskusie s odborníkmi, zainteresovanými stranami a obyvateľmi. Akčný plán musí obsahovať opatrenia, ktoré sa majú vykonať, časové harmonogramy, dostupný rozpočet, medzníky, partnerstvá na vykonávanie plánu a zodpovednosť. Výsledky akčného plánu sa môžu propagovať a šíriť medzi obyvateľmi a zainteresovanými stranami s cieľom zvyšovať informovanosť.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za riadenie zelených mestských oblastí.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i80) Percentuálny podiel a počet pôvodných druhov (za rôzne kategórie druhov, napríklad vtáky, motýle) v mestskej oblasti (%)	—
(i81) Percentuálny podiel prírodných a poloprírodných plôch v mestskej oblasti z celkovej plochy mestskej oblasti (%)	
(i82) Zelená plocha na obyvateľa (m^2/obyvateľ), pričom sa rozlišuje medzi mestskými, prímestskými a vidieckymi oblasťami	

3.5.2. *Vytváranie modro-zelených sietí*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na vytváranie modro-zelených sietí ([14]), obnovu prírodne orientovaného kolobehu vody a prispievanie ku kvalite mesta spojením hospodárenia s vodou a zelenej infraštruktúry. Modro-zelené siete môžu kombinovať a chrániť hydrologické a ekologické hodnoty mestskej krajiny a zároveň prinášať opatrenia na zvýšenie odolnosti a schopnosti adaptácie pre prípad záplav.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky miestne orgány.

([14]) Modro-zelené siete sú prírodné a poloprírodné plochy zahŕňajúce zelené plochy (a/alebo modré plochy, pokiaľ ide o vodné ekosystémy) a ďalšie fyzické vlastnosti suchozemských (vrátane pobrežných) a morských oblastí.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i83) Percentuálny podiel zelených a modrých mestských plôch v mestskej oblasti z celkovej plochy mestskej oblasti (%)	—

3.5.3. *Podpora budovania vegetačných striech*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na vytváranie vhodných systémov politiky na podporu budovania vegetačných striech na nových a existujúcich budovách, verejných aj súkromných. Súčasťou vegetačných striech môžu byť aj systémy výroby energie z obnoviteľných zdrojov, ako sú fotovoltické panely (viac informácií o výrobe energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných budovách a v budovách sociálneho bývania je uvedených v oddiele 3.2.10). Schémy politiky na podporu budovania vegetačných striech môžu obsahovať ekonomické motivačné faktory, zníženie byrokracie a konkrétnu technickú podporu na zahrnutie vegetačných striech do výstavby alebo renovácie budov.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za územné plánovanie

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i84) Percentuálny podiel plochy pokrytej vegetačnými strechami z celkovej plochy mestskej oblasti ($m^{2}_{\text{vegetačné strechy}}/m^{2}_{\text{mestská oblasť}}$) (i85) Percentuálny podiel alebo počet budov s vegetačnými strechami v danej mestskej oblasti (%)	—

3.5.4. *Dodávanie novej environmentálnej hodnoty zanedbaným zeleným plochám a okrajovým plochám*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na prijatie plánu na obnovu zanedbaných zelených plôch a okrajových plôch na území mesta s cieľom odstrániť znečisťujúce látky z pôdy a vody, zlepšiť prostredie pre voľne žijúce živočíchy a rastliny, zmierniť efekt teplotného ostrova v meste a chrániť oblasť pred eróziou a záplavami, a zároveň poskytnúť miestnym obyvateľom rekreačné zelené plochy.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za územné plánovanie

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i86) Prijatie plánu na obnovu a environmentálne manažérstvo zanedbaných zelených plôch a okrajových plôch na území mesta (áno/nie)	—

3.6. **Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre kvalitu miestneho okolitého ovzdušia**

Tento oddiel je zameraný na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za riadenie kvality ovzdušia.

3.6.1. *Zlepšenie kvality miestneho okolitého ovzdušia*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na vypracovanie štruktúrovaného plánu na zlepšenie kvality ovzdušia s pravidelne aktualizovanými krátkodobými aj dlhodobými cieľmi, ktoré sa stanovia vopred a s prísnejšími hodnotami v porovnaní s cieľmi a limitmi stanovenými v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2008/50/ES ([15]) (smernica o kvalite ovzdušia). Plán musí zahŕňať všetky aspekty, začínajúc dopravou (používanie automobilov, obmedzenia rýchlosti, verejná doprava atď.), cez priemyselné zariadenia, výrobu energie, typ vykurovacích systémov v budovách, energetickú efektívnosť budov, až po územné plánovanie, a musí byť vypracovaný v spolupráci s príslušnými sektorovými orgánmi a zainteresovanými stranami. Okrem toho, pokiaľ je to možné, účinnosť plánu možno zvýšiť koordináciou jeho prípravy s orgánmi verejnej správy vyššej úrovne a susediacimi mestami. Plán na zlepšenie kvality ovzdušia môže zahŕňať aj šírenie informácií medzi obyvateľmi o účinkoch a dôležitosti kvality ovzdušia, napríklad propagáciou využívania možností udržateľnej dopravy.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za riadenie kvality ovzdušia na svojom území, so zameraním na konkrétne miestne problémy.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i87) Priemerná koncentrácia častíc PM10 za rok ($\mu g/m^3$) i88) Počet dní, keď priemerná denná koncentrácia častíc PM10 prekračuje hodnotu 50 $\mu g/m^3$, za rok (dni/rok) (i89) Priemerná koncentrácia častíc $PM_{2,5}$ za rok ($\mu g/m^3$) (i90) Počet dní, keď priemerná denná koncentrácia častíc $PM_{2,5}$, prekračuje hodnotu 25 $\mu g/m^3$, za rok (dni/rok) (i91) Počet dní, keď koncentrácia ozónu (O_3) prekračuje hodnotu 120 $\mu g/m^3$ maximálneho denného priemeru za 8 hodín, za rok (dni/rok) (i92) Priemerná koncentrácia častíc oxidu dusičitého (NO_2) za rok ($\mu g/m^3$) (i93) Počet dní, keď hodinová koncentrácia NO_2 prekračuje hodnotu 200 $\mu g/m^3$, za rok (dni/rok)	(b30) Výsledky za všetky ukazovatele uvedené v tomto najlepšom postupe environmentálneho manažérstva dosahujú úrovne stanovené v usmerneniach ku kvalite ovzdušia, ktoré vydala Svetová zdravotnícka organizácia.

3.7. **Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre hluk**

Tento oddiel je zameraný na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za znižovanie hluku.

3.7.1. *Monitorovanie, mapovanie a znižovanie hluku*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na mapovanie hluku na území mesta a informovanie verejnosti o účinkoch hluku a o výsledkoch mapovania prostredníctvom účinnej komunikačnej kampane. Na základe výsledkov mapovania hluku musia miestne orgány vypracovať akčné plány na znižovanie miestnych hladín hluku a udržiavanie kvality environmentálneho hluku v oblastiach, kde je dobrá.

([15]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/50/ES z 21. mája 2008 o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe (Ú. v. EÚ L 152, 11.6.2008, s. 1).

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za znižovanie hluku.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i94) Percentuálny podiel meraní hladiny hluku, pri ktorých sa zistilo prekročenie miestnych hraničných hodnôt, z celkového počtu meraní (%)	—
(i95) Podiel obyvateľov vystavených hladinám hluku, ktoré prekračujú miestne hraničné hodnoty, z celkového počtu obyvateľov (%)	
(i96) Podiel obyvateľov vystavených hladinám nočného hluku, ktoré ovplyvňujú zdravie podľa limitov Svetovej zdravotníckej organizácie, z celkového počtu obyvateľov (%)	

3.8. **Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre nakladanie s odpadom**

Tento oddiel je zameraný na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadom.

3.8.1. *Zohľadnenie sektorového referenčného dokumentu schémy EMAS pre sektor nakladania s odpadom*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na posudzovanie najlepších postupov environmentálneho manažérstva stanovených a uvedených v sektorovom referenčnom dokumente schémy EMAS pre sektor nakladania s odpadom ([16]) a na vypracovanie správy o ukazovateľoch určených v uvedenom dokumente.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadom.

3.9. **Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre zásobovanie vodou**

Tento oddiel je zameraný na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za zásobovanie pitnou vodou na svojom území.

3.9.1. *Zavedenie celkového merania spotreby vody na úrovni domácnosti/konečného používateľa*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na inštalovanie vodomerov v každej obytnej jednotke a priestoroch každého iného konečného používateľa (priemyselný závod, komerčná budova, verejná budova atď.) s cieľom dosiahnuť, aby všetky účty za vodu boli založené na skutočnej spotrebe vody. Zavedením inteligentných vodomerov je možné predovšetkým monitorovať spotrebu vody na diaľku a aktuálne, a takisto napríklad analyzovať vzory spotreby rôznych odberateľov alebo zisťovať nedostatky sietí distribúcie vody. Vystavovanie účtov za skutočnú spotrebu vody a umožnenie skorého zistenia neobvyklej spotreby vody (napríklad úniky) môže viesť k výrazným úsporám vody.

([16]) Sektorový referenčný dokument schémy EMAS pre sektor nakladania s odpadom sa v súčasnosti pripravuje. Priebežné výsledky sú dostupné na adrese (po prijatí tam bude dostupný aj konečný dokument): http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/waste_mgmt.html.

Uplatniteľnosť

Túto techniku možno uplatniť vo všetkých existujúcich sieťach zásobovania vodou.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i97) Miera zapojenia do merania spotreby vody (% odberateľov, % spotreby vody, na ktorú sa uplatňuje meranie)	(b31) Miera zapojenia do merania spotreby vody na úrovni domácnosti alebo konečného používateľa je najmenej 99 %.
(i98) Percentuálny podiel inteligentných vodomerov z celkového počtu používaných vodomerov (%)	(b32) V oblastiach s nedostatkom vody ([1]) (prinajmenšom počas časti roka) sa používajú na úrovni domácnosti/konečného používateľa inteligentné vodomery.
(i99) Zníženie spotreby vody konečných používateľov po inštalácii vodomerov a/alebo inteligentných vodomerov (l/používateľ)	(b33) Všetky nové budovy sú vybavené vodomermi (inteligentnými vodomermi v oblastiach s nedostatkom vody).

([1]) Oblasti s nedostatkom vody sú oblasti, kde sú nedostatočné vodné zdroje na uspokojenie dlhodobých priemerných potrieb. Ďalšie informácie sú dostupné na adrese: http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/about.htm.

3.9.2. *Minimalizácia únikov vody zo systému distribúcie vody*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na:

— vykonávanie podrobnej bilancie vody v systéme distribúcie vody a riadenie tlaku vody s cieľom predchádzať vysokým úrovniam,

— analýzu siete distribúcie vody a jej rozdelenie na vhodné meracie oblasti s cieľom zisťovať úniky vody pomocou ručných alebo automatických akustických detektorov únikov vody,

— rýchlu a primeranú reakciu na zistené poruchy a úniky v sieti,

— vytvorenie databázy všetkých technických inštalácií a ich georeferenčných údajov, veku potrubí, typov potrubí, hydraulických údajov, predchádzajúcich zásahov atď.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na nové a existujúce siete distribúcie vody.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i100) Percentuálny podiel straty vody z objemu na vstupe do systému (%)	(b34) Infraštruktúrny index strát je nižší než 1,5.
(i101) Infraštruktúrny index strát (Infrastructure Leakage Index, ILI): vypočítaný ako hodnota aktuálnych skutočných strát za rok (current annual real losses, CARL)/hodnota nevyhnutných skutočných strát za rok (unavoidable annual real losses, UARL) ([1])	

([1]) Aktuálne skutočné straty za rok (CARL) predstavujú množstvo vody, ktoré sa skutočne stratí z distribučnej siete (t. j. nie je dodané konečným používateľom). Nevyhnutné skutočné straty za rok (UARL) znázorňujú skutočnosť, že vždy bude dochádzať k určitým únikom v sieti distribúcie vody. Hodnota UARL sa vypočíta na základe faktorov, ako je dĺžka siete, počet prípojok a tlak, pri ktorom sieť funguje.

3.10. **Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre nakladanie s odpadovými vodami**

Tento oddiel je zameraný na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami a mestskú kanalizáciu.

3.10.1. *Energeticky efektívne nakladanie s odpadovými vodami pri dosahovaní úplných nitrifikačných podmienok*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na:

— zabezpečenie inštalovania kapacity na nakladanie s minimálne dvojnásobným tokom odpadových vôd, než aký sa dosahuje za suchého počasia (pre prípad dažďa alebo topenia snehu),

— nakladanie s odpadovými vodami za nitrifikačných podmienok (pomer potravín k mikroorganizmom < 0,15 kg BSK_5/kg MLSS ([17]) za deň) a vykonávanie denitrifikácie a odstraňovania fosforu,

— odstraňovanie suspendovaných tuhých látok pieskovou filtráciou (alebo ponorenými membránami) v prípade citlivých prijímajúcich vodných útvarov,

— zavedenie ďalšieho terciárneho čistenia na zníženie množstva mikropolutantov (pozri oddiel 3.10.2),

— nepretržité monitorovanie organických zložiek (celkový obsah organického uhlíka), amoniaku, nitrátu a fosforu v prípade kapacity zariadenia pre populačný koeficient vyšší než 100 000 ([18]) alebo s denným prítokom znečistenia BSK_5 viac ako 6 000 kg,

— stabilizáciu primárneho a nadmerného kalu v anaeróbnych digestoroch (pozri oddiel 3.10.3),

— sušenie anaeróbne stabilizovaného kalu a jeho odoslanie na spaľovanie (pozri oddiel 3.10.4),

— zavádzanie energeticky efektívnych technológií, ako sú energeticky efektívne systémy jemného bublinového prevzdušňovania v biologickom štádiu a energeticky efektívne čerpadlá a skrutkové zdviháky.

Uplatniteľnosť

Túto techniku možno uplatniť na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami v nových aj existujúcich čistiarňach odpadových vôd.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i102) Koncentrácie v konečnej výtokovej vode alebo účinnosť odstránenia ChSK, BSK_5, amoniaku, celkového obsahu dusíka a celkového obsahu fosforu (mg/l, %)	(b35) Dosiahnuté hodnoty účinnosti odstránenia sú: najmenej 98 % pri BSK_5, najmenej 90 % pri ChSK, najmenej 90 % pri amoniaku, najmenej 80 % pri celkovom obsahu organických zložiek dusíka a najmenej 90 % pri celkovom obsahu fosforu.
(i103) Spotreba elektrickej energie čistiarne odpadových vôd na množstvo odstráneného BSK_5 (kWh/kg odstráneného BSK_5)	(b36) Spotreba elektrickej energie čistiarne odpadových vôd je:
(i104) Spotreba elektrickej energie čistiarne odpadových vôd na čistený objem (kWh/m^3 čistených odpadových vôd)	— nižšia než 18 kWh/populačný koeficient/rok vo veľkých mestských čistiarňach odpadových vôd (s veľkosťou populačného koeficientu viac ako 10 000),
(i105) Spotreba elektrickej energie čistiarne odpadových vôd na populačný koeficient za rok (kWh/populačný koeficient/rok)	— nižšia než 25 kWh/populačný koeficient/rok v malých mestských čistiarňach odpadových vôd (s veľkosťou populačného koeficientu menej než 10 000).

([17]) V texte najlepšieho postupu environmentálneho manažérstva sa používajú tieto skratky: BSK_5: biochemická spotreba kyslíka za päť dní, MLSS: suspendované tuhé látky v zmiešanej tekutine (biomasa v systéme aktivovaného kalu), ChSK: chemická spotreba kyslíka.

([18]) „Populačný koeficient“ alebo p. k. je pojem používaný v smernici Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd (Ú. v. ES, L 135, 30.5.1991, s. 40) a týka sa organického znečistenia spôsobeného obyvateľmi mesta alebo obce a inými zdrojmi, ako napríklad ľuďmi, ktorí nie sú obyvateľmi, a agropotravinárskym priemyslom.

3.10.2. *Minimalizácia emisií z odpadových vôd s osobitným dôrazom na mikropolutanty*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na výrazné odstraňovanie mikropolutantov zavedením terciárneho čistenia, ako je adsorpcia na práškové aktívne uhlie alebo oxidácia oxidačnými činidlami bez obsahu chlóru (konkrétne ozón).

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami v nových aj existujúcich mestských čistiarňach odpadových vôd. Pokiaľ však ide o existujúce čistiarne, môže dochádzať k priestorovým obmedzeniam, ktoré možno prekonať upravenou konštrukciou zariadení.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i106) Účinnosť odstránenia pri mikropolutantoch vo fáze adsorpcie alebo ozonizácie, pokiaľ ide o ChSK alebo DOC ([1]) (%) (i107) Percentuálny podiel toku odpadových vôd, ktoré prechádzajú terciárnym čistením na odstránenie mikropolutantov, za rok (%)	(b37) Priemerná účinnosť odstránenia pri mikropolutantoch je vyššia než 80 %. (b38) Mikropolutanty sa odstraňujú najmenej z 90 % toku odpadových vôd za rok.

([1]) DOC: rozpustený organický uhlík.

3.10.3. *Anaeróbna digescia kalu a optimálne energetické zhodnocovanie*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na stabilizáciu primárneho a nadmerného kalu v anaeróbnych digestoroch a na využitie vyrobeného bioplynu pomocou efektívnych čerpadiel a skrutkových zdvihákov na efektívnu výrobu elektrickej energie na mieste a na sušenie kalu.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami vo veľkých nových a existujúcich čistiarňach odpadových vôd s kapacitou pre populačný koeficient vyšší než 100 000 alebo s denným prítokom znečistenia BSK_5 viac ako 6 000 kg.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i108) Percentuálny podiel potrieb elektrickej energie a tepla v čistiarni odpadových vôd, ktoré pokryje vlastná elektrická energia a teplo vyrobené z bioplynu, za rok (%) (i109) Elektrická účinnosť generátora na bioplyn (%) (i110) Špecifická výroba bioplynu [Nℓ ([1]) /kg vstup organickej suchej látky]	(b39) Vlastná elektrická energia a teplo vyrobené z bioplynu pokryjú 100 % spotreby energie mestských čistiarní odpadových vôd s veľkosťou populačného koeficientu viac ako 100 000, bez tepelného sušenia kalu na mieste, a 50 % v prípade čistiarní s tepelným sušením kalu na mieste.

([1]) Nℓ: bežný liter, t. j. objem plynu meraný za štandardných podmienok (tlak: 1,01325 bar; teplota: 0 °C).

3.10.4. *Sušenie a spaľovanie kalu*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na efektívne mechanické odvodnenie anaeróbne stabilizovaného kalu, napríklad pomocou komorových filtračných lisov, a potom úplnú oxidáciu v spaľovni (ako je podrobne opísané v referenčných dokumentoch o najlepších dostupných technikách ([19]) podľa smernice o priemyselných emisiách ([20])). Fosfor obsiahnutý v popole rezíduí zo spaľovania možno opätovne získať.

Uplatniteľnosť

Túto techniku možno uplatniť na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami v nových aj existujúcich čistiarňach odpadových vôd. V prípade malých čistiarní sa mechanicky odvodnený kal môže poslať do osobitnej centrálnej spaľovne kalu namiesto spaľovania na mieste.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i111) Percentuálny podiel čistiarenského kalu vyprodukovaného v čistiarni odpadových vôd, ktorý sa spaľuje (%)	—
(i112) Percentuálny podiel fosforu obsiahnutého v popole zo spaľovania v čistiarni odpadových vôd, ktorý sa opätovne získava (%)	

3.10.5. *Podpora využívania recyklovanej vody z čistiarne odpadových vôd*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na podporu využívania recyklovanej vody z čistiarne odpadových vôd, ktorú možno využiť na:

— zavlažovanie vrátane zavlažovania inej ako poľnohospodárskej pôdy, napríklad parkov,

— v mestách ako úžitková voda, napríklad na čistenie ulíc, výrobu snehu pre priľahlé lyžiarske strediská, splachovanie záchodov vo verejných budovách, pre verejné fontány,

— priemyselné využitie, napríklad chladenie,

— dopĺňanie zásob podzemnej vody.

Miestne orgány verejnej správy môžu zabezpečiť využívanie recyklovanej vody v niektorých konkrétnych aplikáciách, ak vybavia čistiarne odpadových vôd vhodnými systémami na terciárne čistenie a dezinfekciu, podľa potreby. V tomto procese sa orgány verejnej správy musia spojiť s príslušnými zainteresovanými stranami (napríklad miestnymi poľnohospodármi, poľnohospodárskymi družstvami), ktoré môžu mať záujem o využívanie recyklovanej vody.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za čistenie odpadových vôd. Opätovné využívanie vody je však osobitne dôležité v oblastiach s nedostatkom vody, kde môže obmedziť vplyv na vodné zdroje a kde sú mimoriadne investície a prevádzkové náklady ekonomicky prijateľné.

([19]) Referenčné dokumenty o najlepších dostupných technikách podľa smernice o priemyselných emisiách sú dostupné na adrese: http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/.

([20]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ z 24. novembra 2010 o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia) (Ú. v. EÚ L 334, 17.12.2010, s. 17).

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i113) Množstvo recyklovanej vody vyprodukované čistením odpadových vôd v danom časovom období (m^3/rok, m^3/hodinu) (i114) Percentuálny podiel recyklovanej vody z celkového množstva čistených odpadových vôd (%)	—

3.10.6. *Zadržiavanie a čistenie vody z preplnených kombinovaných stokových systémov a búrkovej vody z oddelených stokových systémov*

V prípade kombinovaných stôk ([21]) ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na čistenie vody z preplnených zadržiavacích zásobníkov pomocou jemných sít (4 – 6 mm) a sedimentačných nádrží, a v závislosti od kvality prijímanej vody, pomocou pôdnych zadržiavacích filtrov alebo iných techník s podobnou účinnosťou odstránenia suspendovaných tuhých látok, ChSK, ťažkých kovov a organických znečisťujúcich látok.

V prípade oddelených stôk ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na čistenie búrkovej vody v závislosti od úrovne jej znečistenia, pričom priamo sa vypúšťa iba búrková voda, ktorá nie je znečistená vôbec alebo je len málo znečistená.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami a mestskú kanalizáciu.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i115) Pri kombinovaných stokových systémoch pomer znečisťujúcich látok (všetky suspendované tuhé látky, ChSK a ťažké kovy), vypustených do vodných útvarov z čistenia odpadových vôd, z celkových emisií (z čistených odpadových vôd a preplnených systémov búrkovej vody) (%) (i116) Pri oddelených stokových systémoch percentuálny podiel kontaminovaných nepriepustných plôch, z ktorých sa búrková voda primerane čistí (%)	—

3.10.7. *Udržateľný mestský kanalizačný systém*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zníženie prietoku búrkovej vody do kombinovaných a oddelených stôk zlepšením vsakovania vody do pôdy (napríklad znížením nepriepustnosti pôdy). Umožní sa tým obmedzenie prepĺňania systémov v situáciách veľmi silných dažďov a zabezpečí sa, že každé vypúšťanie mestskej odtokovej vody je dobre riadené, s cieľom zabrániť značným emisiám znečisťujúcich látok do prijímajúceho vodného útvaru. Miestne orgány môžu podporiť udržateľný mestský kanalizačný systém zahrnutím vhodných opatrení, založených na holistickom prístupe na úrovni povodia rieky, do miestnych politík využívania pôdy (pozri aj oddiel 3.4.3).

([21]) V kombinovaných stokových systémoch sa odpadová voda a búrková voda (z búrok alebo dažďov) zbiera do tej istej stokovej siete. V oddelených stokových systémoch sa odpadová voda a búrková voda zbierajú a posielajú na čistenie alebo vypustenie cez oddelené stokové siete.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za mestskú kanalizáciu a územné plánovanie. Opatrenia udržateľnej mestskej kanalizácie možno uplatňovať v rámci novej aj existujúcej zástavby. V existujúcich zastavaných územiach však môže dochádzať k určitým obmedzeniam (napríklad nedostatok dostupného priestoru na miestne vsakovanie).

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i76) Percentuálny podiel umelých povrchov (t. j. všetky druhy neprie-pustnej zastavanej plochy: budovy, cesty, akákoľvek časť bez vegetácie a vody) na území mesta (km^2 umelého povrchu/km^2 celkového povrchu)	—
(i117) Percentuálny podiel odhadovaného množstva dažďovej vody, ktorá sa zadrží a vsiakne do zeme priamo na mieste, z celkového odhado-vaného množstva dažďovej vody, ktorá napŕší v danej mestskej oblasti za rok (%)	

3.11. **Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre zelené verejné obstarávanie**

Tento oddiel je zameraný na všetky orgány verejnej správy.

3.11.1. *Systematické uplatňovanie environmentálnych kritérií v každom verejnom obstarávaní*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na zavedenie environmentálnych kritérií do verejného obstarávania produktov (tovaru, služieb a prác) a na posudzovanie, v rámci kritérií obstarávania, najekonomickejších nákladov počas životného cyklu tovaru alebo služby, a nielen počiatočnej investície na nákup produktu.

Environmentálne kritériá sa môžu uviesť v technických špecifikáciách, v kritériách výberu, kritériách hodnotenia ponúk a v doložkách týkajúcich sa plnenia zákazky v rámci každého obstarávania, kde sa očakáva závažný potenciálny vplyv na životné prostredie.

Orgány verejnej správy, ktoré potrebujú usmernenie k formulovaniu environmentálnych kritérií, môžu:

— uplatniť komplexné kritériá zeleného verejného obstarávania EÚ ([22]) (GPP EÚ), ak sú k dispozícii pre konkrétny produkt, v technických špecifikáciách, v kritériách výberu, kritériách hodnotenia ponúk a v doložkách týkajúcich sa plnenia zákazky,

— ak žiadne odporúčania kritérií GPP EÚ neexistujú, je možné odkázať na environmentálnu značku EÚ, pokiaľ je pre daný produkt k dispozícii, a použiť kritériá environmentálnej značky EÚ vo verejnom obstarávaní ([23]),

— zaviesť ako kritérium hodnotenia ponúk vo verejných súťažiach pri obstarávaní tovaru, služieb a prác registráciu dodávateľov v schéme EMAS, čo predstavuje doplňujúce body v procese hodnotenia ponúk za predpokladu, že uplatňovanie systému manažérstva environmentu je relevantné vo vzťahu k predmetu zákazky. V odvetviach alebo oblastiach, kde je v schéme EMAS registrovaný malý počet organizácií spomedzi účastníkov trhu, čo by mohlo obmedzovať počet ponúk, sa referencie môžu rozšíriť o systémy manažérstva environmentu založené na medzinárodnej norme (t. j. ISO 14001). Orgány verejnej správy však môžu oceniť väčšiu dôveryhodnosť a spoľahlivosť schémy EMAS tak, že pridelia väčší počet bodov organizáciám registrovaným v schéme EMAS než organizáciám s inými systémami manažérstva environmentu, ktoré nepredstavujú rovnaké záruky.

([22]) Informácie o kritériách zeleného verejného obstarávania EÚ a úplný zoznam produktov, na ktoré sa kritériá vzťahujú, sú dostupné na adrese: http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm.

([23]) S cieľom neobmedzovať počet ponúk je v technických špecifikáciách možné odkázať na kritériá environmentálnej značky EÚ pre danú konkrétnu skupinu výrobkov alebo služieb, pričom na overenie sa môže požadovať predloženie platnej licencie environmentálnej značky EÚ. Podľa článku 44 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 65) musia verejní obstarávatelia uznať aj iné primerané dôkazné prostriedky.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i118) Percentuálny podiel obstarávaní, v ktorých sa uplatňovali environmentálne kritériá, z celkového počtu obstarávaní, rozčlenených podľa kategórie produktu (%)	(b40) Pri 100 % obstarávaní sa uplatňovali environmentálne kritériá, ktoré si vyžadujú prinajmenšom úroveň hospodárnosti stanovenú v kritériách GPP EÚ, v prípade produktov, pre ktoré sú kritériá GPP EÚ k dispozícii (napr. kancelársky papier, čistiace prostriedky, nábytok).

3.12. **Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva pre environmentálne vzdelávanie a šírenie informácií**

Tento oddiel je zameraný na orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za environmentálne vzdelávanie občanov a poskytovanie environmentálnych informácií podnikom.

3.12.1. *Poskytovanie environmentálneho vzdelávania a environmentálnych informácií občanom a podnikom*

Ide o najlepší postup environmentálneho manažérstva na poskytovanie environmentálneho vzdelávania a environmentálnych informácií občanom a podnikom s cieľom:

— zvyšovať verejnú informovanosť o problémoch životného prostredia,

— poskytovať praktické informácie o spôsoboch, ako môžu občania a podniky každodenne prispievať k ochrane životného prostredia a efektívnemu využívaniu zdrojov,

— vytvárať nové vzory správania medzi rôznymi skupinami v spoločnosti,

— inšpirovať občanov, aby spoznávali a oceňovali miestne prostredie a aby obnovili spojenie s prírodou,

— stimulovať pochopenie vzájomnej environmentálnej závislosti mestských a okolitých vidieckych a prírodných oblastí.

Takéto ciele možno dosiahnuť organizovaním vzdelávacích seminárov, konferencií, workshopov pre širokú verejnosť alebo osobitné skupiny občanov, podnikov alebo odborníkov na konkrétne témy (napríklad energeticky efektívne budovy). Miestne orgány verejnej správy môžu okrem toho poskytovať konkrétne informácie o právnych (a iných) aspektoch týkajúcich sa životného prostredia a o dostupných stimuloch (napríklad stimuly zamerané na energetickú efektívnosť). Všetky činnosti sa môžu organizovať s účasťou a spoluprácou obyvateľov, miestnych organizácií a podnikov, ktoré podporujú poskytovanie environmentálneho vzdelávania a environmentálnych informácií občanom.

Uplatniteľnosť

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno uplatniť na všetky orgány verejnej správy, ktorých úlohou je informovať verejnosť o záležitostiach životného prostredia.

Súvisiace ukazovatele environmentálneho správania a referenčné kritériá excelentnosti

Ukazovatele environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i119) Percentuálny podiel občanov, ktorí sa priamo alebo nepriamo podieľali na akciách environmentálneho vzdelávania	—
(i120) Existencia mestskej služby alebo agentúry na poskytovanie informácií týkajúcich sa životného prostredia podnikom (áno/nie)	

4. **ODPORÚČANÉ HLAVNÉ SEKTOROVÉ UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA**

V nasledujúcej tabuľke je uvedený **výber hlavných ukazovateľov environmentálneho správania** v sektore verejnej správy. Tieto ukazovatele predstavujú podsúbor všetkých ukazovateľov uvedených v kapitole 3. Tabuľka je rozdelená podľa štruktúry tohto dokumentu.

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
NAJLEPŠIE POSTUPY ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PRE UDRŽATEĽNÉ ÚRADY							
1. Celková spotreba energie za rok	kWh/m^2/rok kWh/ekvivalent plného pracovného času/rok	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Celková spotreba energie za rok, vydelená celkovou vnútornou podlahovou plochou alebo počtom ekvivalentov plného pracovného času zamestnanca. Tento ukazovateľ takisto možno rozdeliť na: — vyhrievanie priestoru, — chladenie priestoru, — osvetlenie, — iné použitie elektrickej energie.	Úroveň budovy	Energetická efektívnosť	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.1.1
2. Celkové emisie skleníkových plynov za rok	kg ekvivalentu CO_2/m^2/rok kg ekvivalentu CO_2/ekvivalent plného pracovného času/rok	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Celkové emisie skleníkových plynov vznikajúce pri používaní budov úradu za rok, vydelené celkovou vnútornou podlahovou plochou alebo počtom ekvivalentov plného pracovného času zamestnanca	Úroveň budovy	Energetická efektívnosť	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.1.1
3. Celková spotreba vody za rok	m^3/ekvivalent plného pracovného času/rok m^3/m^2/rok	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Celková spotreba vody v budovách úradu za rok, vydelená celkovou vnútornou podlahovou plochou alebo počtom ekvivalentov plného pracovného času zamestnanca, rozdelená na (ak je to relevantné): — spotrebu vody z vodovodu, — spotrebu zachytenej dažďovej vody, — spotrebu recyklovanej odpadovej vody.	Úroveň budovy	Voda	Spotreba vody v budovách úradu je nižšia než 6,4 m^3/ekvivalent plného pracovného času zamestnanca/rok.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.1.2

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
4. Celková produkcia kancelárskeho odpadu za rok	kg/ekvivalent plného pracovného času/rok	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Celková produkcia kancelárskeho odpadu v budovách úradu za rok, vydelená počtom ekvivalentov plného pracovného času zamestnanca	Úroveň budovy	Odpad	Celkové množstvo odpadu vyprodukovaného v budovách úradu je nižšie než 200 kg/ekvivalent plného pracovného času zamestnanca/rok.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.1.3
5. Celkové množstvo recyklovaného kancelárskeho odpadu za rok	%	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Percentuálny podiel z hmotnosti celkového množstva odpadu vyprodukovaného v úradoch, ktorý sa separovane zbiera na recykláciu	Úroveň budovy	Odpad	Na skládky sa odosiela nulové množstvo odpadu vyprodukovaného v budovách úradu.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.1.3
6. Množstvo kancelárskeho papiera použitého na ekvivalent plného pracovného času zamestnanca za deň	hárky papiera/ekvivalent plného pracovného času/pracovný deň	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Celkový počet hárkov použitého kancelárskeho papiera za rok, vydelený počtom ekvivalentov plného pracovného času zamestnanca a počtom pracovných dní	Úroveň organizácie	Materiálová efektívnosť	Spotreba kancelárskeho papiera je nižšia než 15 hárkov formátu A4/ekvivalent plného pracovného času/pracovný deň.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.1.4
7. Podiel nakúpeného environmentálne certifikovaného kancelárskeho papiera	%	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Percentuálny podiel nakúpeného environmentálne certifikovaného kancelárskeho papiera (počet balení) z celkového nakúpeného kancelárskeho papiera (počet balení)	Úroveň organizácie	Energetická efektívnosť Materiálová efektívnosť Voda Odpad Biodiverzita Emisie	Používaný kancelársky papier je 100 % recyklovaný alebo environmentálne certifikovaný podľa environmentálnej značky ISO typu I (napríklad environmentálna značka EÚ).	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.1.4

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
8. Zavádzanie nástrojov na podporu udržateľného dochádzania do zamestnania	áno/nie	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Zamestnanci sú zaangažovaní na udržateľnom dochádzaní do zamestnania vďaka uplatňovaniu a propagovaniu nástrojov na motivovanie zmeny návykov	Úroveň organizácie	Emisie	Nástroje na podporu udržateľného dochádzania do zamestnania sa uplatňujú a podporujú.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.1.5
9. Uplatňovanie uhlíkového bilancovania služobných ciest	áno/nie	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Celková uhlíková bilancia služobných ciest sa určuje za stanovené obdobie. Za každú služobnú cestu sa zodpovedajúci ekvivalent emisií oxidu uhličitého odpočíta od zostávajúcej uhlíkovej bilancie.	Úroveň organizácie	Emisie	Uhlíkové bilancovanie sa uplatňuje pri všetkých služobných cestách.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.1.5
10. Dostupnosť a monitorovanie zariadení na videokonferencie	áno/nie	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Zariadenia na videokonferencie sa v organizáciách podporujú a monitoruje sa počet hodín ich používania. Zariadenia na videokonferencie môžu používať všetci zamestnanci.	Úroveň organizácie	Emisie	Zariadenia na videokonferencie sú dostupné pre všetkých zamestnancov a ich používanie sa monitoruje a podporuje.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.1.5
11. Vyprodukovaný potravinový odpad	g/jedlo	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia jedálne a bufety	Množstvo vyprodukovaného potravinového odpadu na jedlo podávané v jedálňach a bufetoch	Úroveň organizácie	Odpad	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.1.6

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
NAJLEPŠIE POSTUPY ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PRE ENERGIU Z UDRŽATEĽNÝCH ZDROJOV A ZMENU KLÍMY							
12. Emisie oxidu uhličitého na území mesta alebo obce	kg ekvivalentu CO_2/obyvateľ	Všetky miestne orgány	Celkové emisie oxidu uhličitého (ako tony ekvivalentu CO_2) na území mesta alebo obce (vrátane bývania, priemyslu, poľnohospodárstva, obchodu/služieb, ako je výstavba) za rok, vydelené počtom obyvateľov územia	Spravované územie	Emisie	—	Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva 3.2.1, 3.2.2
13. Existencia akčného plánu mesta alebo obce v oblasti energetiky a klímy	áno/nie	Všetky miestne orgány	Akčný plán mesta alebo obce v oblasti energetiky a klímy s dlhodobými a krátkodobými cieľmi a opatreniami je založený na inventári spotreby energie a emisií na danom území.	Spravované územie	Emisie	Je zavedený akčný plán mesta alebo obce v oblasti energetiky a klímy vrátane cieľov a opatrení, založený na inventári spotreby energie a emisií.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.2.2
14. Prijatie stratégie adaptácie na zmenu klímy	áno/nie	Všetky miestne orgány	Holistická stratégia adaptácie na zmenu klímy na území mesta alebo obce môže vychádzať z iných miestnych a regionálnych stratégií adaptácie.	Spravované územie	—	Holistická stratégia adaptácie na zmenu klímy na území mesta alebo obce je zavedená.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.2.3
15. Spotreba energie na osvetlenie ulíc	kWh/obyvateľ/rok MWh/km/rok	Orgány verejnej správy, ktoré priamo alebo nepriamo zabezpečujú osvetlenie ulíc	Spotreba energie na osvetlenie ulíc vypočítaná na obyvateľa alebo na kilometer osvetlenej ulice za rok	Spravované územie	Energetická efektívnosť	Spotreba energie na osvetlenie ulíc na kilometer je nižšia než 6 MWh/km/rok.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.2.4

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
16. Celková spotreba energie vo verejných budovách za rok	kWh/m^2/rok	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Celková spotreba energie v posudzovaných verejných budovách za rok (pri zohľadnení vykurovania priestoru, chladenia priestoru a elektrickej energie), vyjadrená ako konečná spotreba energie vydelená podlahovou plochy budovy.	Úroveň budovy	Energetická efektívnosť	V prípade novostavby je budova projektovaná s celkovou spotrebou primárnej energie (pre všetky použitia) nižšou než 60 kWh/m^2/rok. V prípade existujúcej budovy, ktorá prechádza renováciou, je budova projektovaná s celkovou spotrebou primárnej energie (pre všetky použitia) nižšou než 100 kWh/m^2/rok.	Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva 3.2.5, 3.2.6, 3.2.7, 3.2.8
17. Odborná príprava v oblasti energetickej efektívnosti pre zamestnancov	hodiny/ekvivalent plného pracovného času/rok	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Počet hodín odbornej prípravy zamestnancov týkajúcej sa životného prostredia s cieľom zvýšiť energetickú efektívnosť budov. Počet hodín odbornej prípravy za rok, vydelený celkovým počtom ekvivalentov plného pracovného času zamestnanca	Úroveň budovy	Energetická efektívnosť	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.2.8
18. Emisie CO_2 z diaľkového vykurovania/chladenia	t ekvivalentu CO_2 kg ekvivalentu CO_2/m^2	Všetky miestne orgány	Množstvo emisií ekvivalentu CO_2 zo systému vykurovania a chladenia pred zavedením a po zavedení diaľkového vykurovania/chladenia, celkovo alebo na jednotku podlahovej plochy vykurovaných alebo chladených budov	Sieť diaľkového vykurovania/chladenia	Emisie	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.2.9

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
19. Podiel spotreby energie, ktorá je uspokojená zobnoviteľných zdrojov	%	Orgány verejnej správy, ktoré vlastnia alebo riadia úrady	Energia z obnoviteľných zdrojov (oddelene elektrická energia a teplo) vyrobená na mieste/neďaleko, vydelená spotrebou energie (oddelene elektrická energia a teplo) vo verejných budovách a v budovách sociálneho bývania	Úroveň budovy	Energetická efektívnosť Emisie	100 % elektrickej energie spotrebovanej vo verejnej budove tvorí elektrická energia vyrobená na mieste z obnoviteľných zdrojov. 100 % teplej vody spotrebovanej vo verejnej budove/budove sociálneho bývania pochádza z tepla vyrobeného na mieste z obnoviteľných zdrojov.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.2.10
20. Zavedený miestny systém územného plánovania, v ktorom sú stanovené prísnejšie energetické požiadavky a požiadavky na výrobu energie zobnoviteľných zdrojov	áno/nie	Miestne orgány určujúce miestne stavebné predpisy a/alebo udeľujúce stavebné povolenia	Miestny systém územného plánovania zahŕňa požiadavku, aby sa novostavby a renovácie budov na danom území vykonávali podľa vzorových energetických požiadaviek a aby mali stanovené minimálne požiadavky na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov.	Spravované územie	Energetická efektívnosť Emisie	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.2.11
21. Poskytovanie informačných a poradenských služieb	áno/nie	Orgány verejnej správy propagujú energetickú efektívnosť a energiu z obnoviteľných zdrojov medzi obyvateľmi a podnikmi	Orgán verejnej správy poskytuje informačné a poradenské služby týkajúce sa energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov obyvateľom a podnikom, aby znižovali svoju spotrebu energie.	Spravované územie	Energetická efektívnosť Emisie	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.2.13

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
22. Podiel územia pokrytého termografiou	%	Všetky miestne orgány	Plocha zastavaného územia mesta alebo obce, na ktorom bol vykonaný termografický prieskum, vydelená celkovou plochou zastavaného územia mesta alebo obce	Spravované územie	Energetická efektívnosť Emisie	Za 100 % zastavaného územia mesta alebo obce sú k dispozícii pomerne nové (< 5 rokov) termografické údaje s vysokým rozlíšením (< 50 cm).	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.2.14
NAJLEPŠIE POSTUPY ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PRE MOBILITU							
23. Podiel ciest podľa jednotlivých druhov dopravy (modálny podiel)	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mobilitu	Počet ciest na posudzovanom území vykonaných rôznymi dopravnými prostriedkami (napr. automobil, autobus, bicykel), vydelený celkovým počtom ciest	Spravované územie	Emisie	Mesto má podiel jazdenia bicyklom v rámci rozdelenia jednotlivých druhov dopravy (modálne rozdelenie) najmenej 20 % ALEBO mesto zvýšilo podiel jazdenia bicyklom v rámci modálneho rozdelenia najmenej o 50 % počas posledných piatich rokov. Podiel využívania udržateľných spôsobov dopravy v meste (napr. chôdza, bicykel, autobus, električka, vlak) je najmenej 60 %.	Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva 3.3.1, 3.3.2, 3.3.6, 3.3.7, 3.3.8
24. Je zavedená osobitná politika pre chodcov/cyklistov	áno/nie	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mobilitu	Mesto má osobitnú politiku, ktorá je politicky prijatá a podporuje chodcov/cyklistov, a navyše sú stanovené ciele na zlepšenie a investície do infraštruktúry pre chodcov/cyklistov	Spravované územie	Emisie	Najmenej 10 % investícií mesta do dopravnej infraštruktúry a údržby je venovaných cyklistickej infraštruktúre.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.2
25. Celková dĺžka cyklistickej infraštruktúry	km km jazdných pruhov pre cyklistov/km ciest	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mobilitu	Dĺžku cyklistickej infraštruktúry (jazdné pruhy pre cyklistov) možno určovať v absolútnych hodnotách (km) alebo vydelenú dĺžkou cestných sietí pre vozidlá.	Spravované územie	Emisie	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.2

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
26. Počet účastníkov spoločného využívania automobilu	Počet účastníkov/10 000 obyvateľov Počet účastníkov/počet vozidiel systému spoločného využívania automobilov	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mobilitu	Počet účastníkov spoločného využívania automobilu možno vypočítať ako: — celkový počet účastníkov spoločného využívania automobilu vydelený počtom obyvateľov a vynásobený číslom 10 000, — celkový počet účastníkov spoločného využívania automobilu vydelený počtom vozidiel systému spoločného využívania automobilov.	Spravované územie	Emisie	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.3
27. Dostupné spoločne využívané automobily	Počet obyvateľov/počet spoločne využívaných automobilov	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mobilitu	Počet obyvateľov na území mesta alebo obce sa vydelí počtom vozidiel dostupných v rámci vozového parku systému spoločného využívania automobilov.	Spravované územie	Emisie	Dostupný je najmenej jeden spoločne využívaný automobil na 2 500 obyvateľov.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.3
28. Nahradené automobily v súkromnom vlastníctve	Počet nahradených automobilov v súkromnom vlastníctve/počet spoločne využívaných vozidiel	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mobilitu	Počet automobilov v súkromnom vlastníctve, ktoré nahradil systém spoločného využívania automobilov (vlastníci ich už nepotrebujú), vydelený celkovým počtom vozidiel dostupných v rámci vozového parku systému spoločného využívania automobilov	Spravované územie	Emisie	Každé vozidlo z vozového parku prevádzkovateľa systému spoločného využívania automobilov nahradilo najmenej osem automobilov v súkromnom vlastníctve.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.3
29. Podiel ciest zaplatených v rámci integrovaného predaja lístkov	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za verejnú dopravu	Počet ciest vykonaných verejnou dopravou s využitím viacerých spôsobov dopravy a zaplatených v rámci integrovaného predaja lístkov, vydelený celkovým počtom ciest verejnou dopravou s využitím viacerých spôsobov dopravy	Spravované územie	Emisie	Najmenej 75 % ciest je platených v rámci integrovaného predaja lístkov.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.4

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
30. Podiel elektrických vozidiel	%	Všetky miestne orgány	Celkový počet elektrických vozidiel (podľa typu, napr. elektromobily, elektrobicykle) na cestách, vydelený celkovým počtom vozidiel tohto typu	Spravované územie	Emisie	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.5
31. Počet nabíjacích staníc	Počet nabíjacích staníc/obyvateľ	Všetky miestne orgány	Celkový počet verejných nabíjacích staníc pre elektrické vozidlá, vydelený počtom obyvateľov posudzovaného územia	Spravované územie	Emisie	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.5
32. Zníženie koncentrácie látok znečisťujúcich ovzdušie	%	Všetky miestne orgány	Koncentrácia látok znečisťujúcich ovzdušie (PM10, amoniak a oxidy dusíka) sa pravidelne meria v určitých oblastiach mesta (napr. v blízkosti škôl, v parkoch, obytných zónach). Zníženie koncentrácie látok znečisťujúcich ovzdušie sa vypočíta ako rozdiel počiatočnej koncentrácie každej látky znečisťujúcej ovzdušie (pred zavedením poplatku za dopravné preťaženie) a konečnej koncentrácie látky znečisťujúcej ovzdušie (po zavedení poplatku za dopravné preťaženie), vydelený počiatočnou koncentráciou látky znečisťujúcej ovzdušie.	Spravované územie	Emisie	Koncentrácia látok znečisťujúcich ovzdušie (PM10, amoniak a oxidy dusíka) v oblasti s poplatkom za dopravné preťaženie sa znížila o 10 % (v priemere) v porovnaní so situáciou pred zavedením tohto poplatku.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.7
33. Zníženie príjazdu vozidiel do oblasti s poplatkom za dopravné preťaženie	%	Všetky miestne orgány	Počet súkromných vozidiel vchádzajúcich do oblasti s poplatkom za dopravné preťaženie, vydelený počtom súkromných vozidiel vchádzajúcich do rovnakej oblasti pred zavedením poplatku za dopravné preťaženie	Oblasť s poplatkom za dopravné preťaženie	Emisie	Príjazd vozidiel bez udelenej výnimky do oblasti s poplatkom za dopravné preťaženie sa znížil o 20 % v porovnaní so situáciou pred zavedením tohto poplatku.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.7

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
34. Zvýšená rýchlosť a presnosť verejnej dopravy	%	Všetky miestne orgány	Priemerná rýchlosť verejnej dopravy po zavedení poplatku za dopravné preťaženie, vydelená priemernou rýchlosťou verejnej dopravy pred zavedením poplatku za dopravné preťaženie. To isté možno uplatniť na presnosť verejnej dopravy pred zavedením a po zavedení poplatku za dopravné preťaženie	Oblasť s poplatkom za dopravné preťaženie	Emisie	Rýchlosť a presnosť služieb verejnej dopravy sa zvýšila o 5 % v porovnaní so situáciou pred zavedením poplatku za dopravné preťaženie.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.7
35. Podiel voľných parkovacích miest počas pracovného času	%	Všetky miestne orgány	Priemerný počet parkovacích miest k dispozícii počas pracovného času, vydelený celkovým počtom voľných parkovacích miest	Spravované územie	Emisie	Parkovacie miesta na uliciach sú obsadené na 80 – 90 % počas 90 % pracovného času.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.8
36. Minimálne požiadavky na parkovanie	áno/nie	Všetky miestne orgány	Orgán verejnej správy môže obmedziť počet bezplatných parkovacích miest (na uliciach a v podzemných garážach) pre nové zástavby a môže mať zavedenú formálnu politiku postupného odstraňovania všetkých predchádzajúcich požiadaviek na parkovanie v existujúcich zástavbách.	Spravované územie	Emisie Biodiverzita	Mesto nemá stanovené minimálne požiadavky na parkovanie (na uliciach a v podzemných garážach) pre nové zástavby a má zavedenú formálnu politiku postupného odstraňovania všetkých predchádzajúcich požiadaviek na parkovanie v existujúcich zástavbách.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.8
37. Emisie CO_2 z nákladných vozidiel	kg ekvivalentu CO_2/rok kg ekvivalentu CO_2/mesiac	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mobilitu	Emisie CO_2 z nákladných vozidiel v určitom časovom období (napr. za rok, za mesiac) v oblasti, ktorú obsluhuje centrum logistických služieb	Oblasť, ktorú obsluhuje centrum logistických služieb	Emisie	Zníženie emisií CO_2 z nákladných vozidiel v obsluhovanej oblasti o 40 % v porovnaní so situáciou pred vytvorením centra logistických služieb	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.9

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
38. Počet jázd s dodávkami v obsluhovanej oblasti za deň	Počet dodávok/deň	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mobilitu	Počet jázd nákladných vozidiel s dodávkami v oblasti, ktorú obsluhuje centrum logistických služieb, za deň	Oblasť, ktorú obsluhuje centrum logistických služieb	Emisie	Zníženie počtu jázd s dodávkami v obsluhovanej oblasti o 75 % za deň v porovnaní so situáciou pred vytvorením centra logistických služieb	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.3.9
NAJLEPŠÍ POSTUP ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PRE VYUŽÍVANIE PÔDY							
39. Podiel novozastavaných plôch	%	Všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za územné plánovanie	Novozastavaná plocha (m^2) so zohľadnením všetkých druhov nepriepustnej zastavanej plochy (budovy, cesty, akákoľvek časť bez vegetácie a vody), vydelená zastavanou plochou na začiatku posudzovaného obdobia (napr. 1 rok, 5 rokov, 10 rokov)	Spravované územie	Biodiverzita	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.4.1
40. Podporujú sa opatrenia na zmiernenie efektu teplotného ostrova v meste.	áno/nie	Všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za územné plánovanie	Opatrenia na zmiernenie efektu teplotného ostrova v meste (ako sú zelené plochy, vegetačné strechy alebo používanie reflexných materiálov) sa podporujú na spravovanom území v rámci súkromných aj verejných budov a plôch.	Spravované územie	Emisie Energetická efektívnosť Biodiverzita	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.4.2
41. Vyžadujú sa opatrenia zabezpečujúce nízky vplyv na životné prostredie pri odvodňovaní.	áno/nie	Všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za územné plánovanie	Existuje požiadavka prijať opatrenia zabezpečujúce nízky vplyv na životné prostredie pri odvodňovaní na účely novej zástavby vrátane rozsiahlej prestavby existujúcich zastavaných území	Spravované územie	Biodiverzita	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.4.3

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
NAJLEPŠIE POSTUPY ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PRE ZELENÉ MESTSKÉ OBLASTI							
42. Podiel prírodných a poloprírodných oblastí	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za riadenie zelených mestských oblastí	Plocha (km^2) prírodných a poloprírodných prostredí v mestskej oblasti, vydelená celkovou plochou mestskej oblasti	Spravované územie	Biodiverzita	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.5.1
43. Podiel zelených a modrých mestských plôch	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za riadenie zelených mestských oblastí	Plocha (km^2) zelených a modrých mestských plôch (v mestskej oblasti), vydelená celkovou plochou mestskej oblasti	Spravované územie	Biodiverzita	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.5.2
44. Podiel vegetačných striech	%	Všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za územné plánovanie	Počet budov s vegetačnými strechami, vydelený celkovým počtom budov na území mesta alebo obce	Spravované územie	Biodiverzita	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.5.3
45. Plán týkajúci sa zanedbaných zelených plôch a okrajových plôch	áno/nie	Všetky miestne orgány, ktoré zodpovedajú za územné plánovanie	Orgán verejnej správy má plán týkajúci sa obnovy a environmentálneho manažérstva zanedbaných zelených plôch a okrajových plôch na území mesta.	Spravované územie	Biodiverzita	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.5.4

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
NAJLEPŠIE POSTUPY ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PRE MIESTNU KVALITU OVZDUŠIA							
46. Koncentrácia látok znečisťujúcich ovzdušie	$\mu g/m^3$	Všetky orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za riadenie kvality ovzdušia	Úroveň látok znečisťujúcich ovzdušie (PM10, PM2,5, NO_2) prítomných na území mesta (ročný priemer) pri odoberaní vzoriek v určitých oblastiach (napr. škola, parky, obytné zóny)	Spravované územie	Emisie	Výsledky za všetky ukazovatele uvedené v tomto najlepšom postupe environmentálneho manažérstva dosahujú úrovne stanovené v usmerneniach ku kvalite ovzdušia, ktoré vydala Svetová zdravotnícka organizácia.	3.6.1
NAJLEPŠIE POSTUPY ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PRE HLUK							
47. Podiel meraní hladiny hluku, pri ktorých sa zistilo prekročenie miestnych hraničných hodnôt	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za znižovanie hluku	Počet meraní hladiny hluku, pri ktorých sa zistilo prekročenie miestnych hraničných hodnôt, vydelený celkovým počtom meraní hladiny hluku	Spravované územie	—	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.7.1
NAJLEPŠIE POSTUPY ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PRE ZÁSOBOVANIE VODOU							
48. Miera zapojenia do merania spotreby vody	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za zásobovanie pitnou vodou	Počet spotrebiteľov so samostatnými vodomermi (na úrovni samostatného používateľa), vydelený celkovým počtom spotrebiteľov	Spravované územie	Voda	Miera zapojenia do merania spotreby vody na úrovni domácnosti alebo konečného používateľa je najmenej 99 %.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.9.1
49. Podiel inteligentných vodomerov	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za zásobovanie pitnou vodou	Počet spotrebiteľov s inteligentnými vodomermi, vydelený celkovým počtom spotrebiteľov s vodomermi	Spravované územie	Voda	V oblastiach s nedostatkom vody (prinajmenšom počas časti roka) sa používajú na úrovni domácnosti/konečného používateľa inteligentné vodomery. Všetky nové budovy sú vybavené vodomermi (inteligentnými vodomermi v oblastiach s nedostatkom vody).	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.9.1

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
50. Infraštruktúrny index strát vody (ILI)	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za zásobovanie pitnou vodou	Infraštruktúrny index strát sa vypočíta ako hodnota aktuálnych skutočných strát za rok (CARL)/hodnota nevyhnutných skutočných strát za rok (UARL).	Spravované územie	Voda	Infraštruktúrny index strát je nižší než 1,5.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.9.2
NAJLEPŠIE POSTUPY ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PRE NAKLADANIE S ODPADOVÝMI VODAMI							
51. Účinnosť odstraňovania látok znečisťujúcich vodu	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami	Účinnosť odstraňovania každej látky znečisťujúcej vodu (ChSK, BSK_5, amoniaku, celkového obsahu dusíka a celkového obsahu fosforu) sa vypočíta ako rozdiel počiatočnej koncentrácie každej látky znečisťujúcej vodu a konečnej koncentrácie látky znečisťujúcej vodu, vydelený počiatočnou koncentráciou látky znečisťujúcej vodu	Čistiareň odpadových vôd	Voda	Dosiahnuté hodnoty účinnosti odstránenia sú: najmenej 98 % pri BSK_5, najmenej 90 % pri ChSK, najmenej 90 % pri amoniaku, najmenej 80 % pri celkovom obsahu organických zložiek dusíka a najmenej 90 % pri celkovom obsahu fosforu.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.10.1
52. Spotreba elektrickej energie pri čistení odpadových vôd	kWh/populačný koeficient/rok	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami	Celková spotreba elektrickej energie pri čistení odpadových vôd za rok, vydelená počtom populačných koeficientov, na ktorý je čistiareň odpadových vôd určená alebo pre ktorý pracuje	Čistiareň odpadových vôd	Voda	Spotreba elektrickej energie čistiarne odpadových vôd je: — nižšia než 18 kWh/populačný koeficient/rok vo veľkých mestských čistiarňach odpadových vôd (s veľkosťou populačného koeficientu viac ako 10 000), — nižšia než 25 kWh/populačný koeficient/rok v malých mestských čistiarňach odpadových vôd (s veľkosťou populačného koeficientu menej než 10 000).	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.10.1
53. Účinnosť odstraňovania mikropolutantov	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami	Účinnosť odstraňovania sa vypočíta ako rozdiel počiatočnej koncentrácie mikropolutantov a konečnej koncentrácie mikropolutantov, vydelený počiatočnou koncentráciou mikropolutantov.	Čistiareň odpadových vôd	Voda	Priemerná účinnosť odstránenia pri mikropolutantoch je vyššia než 80 %.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.10.2

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
54. Podiel toku odpadových vôd, ktoré prechádzajú terciárnym čistením na odstránenie mikropolutantov	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami	Tok odpadových vôd, ktoré prechádzajú terciárnym čistením na odstránenie mikropolutantov, za rok, vydelený celkovým tokom za rok	Čistiareň odpadových vôd	Voda	Mikropolutanty sa odstraňujú najmenej z 90 % toku odpadových vôd za rok.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.10.2
55. Podiel vlastnej elektrickej energie a tepla vyrobeného v čistiarni odpadových vôd	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami	Energia (elektrická energia a teplo z bioplynu) vyrobená na mieste anaeróbnou digesciou kalu a spotrebovaná v čistiarni odpadových vôd, vydelená celkovým množstvom energie spotrebovanej v čistiarni odpadových vôd	Čistiareň odpadových vôd	Voda	Vlastná elektrická energia a teplo vyrobené z bioplynu pokryjú 100 % spotreby energie mestských čistiarní odpadových vôd s veľkosťou populačného koeficientu viac ako 10 000, bez tepelného sušenia kalu na mieste, a 50 % v prípade čistiarní s tepelným sušením kalu na mieste.	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.10.3
56. Podiel čistiarenského kalu, ktorý sa spaľuje	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami	Čistiarenský kal vyprodukovaný v čistiarni odpadových vôd, ktorý sa spaľuje, vydelený celkovým množstvom čistiarenského kalu vyprodukovaného v čistiarni odpadových vôd	Čistiareň odpadových vôd	Voda	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.10.4
57. Podiel recyklovanej vody	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za nakladanie s odpadovými vodami	Množstvo recyklovanej vody vyprodukované čistením odpadových vôd, vydelené celkovým množstvom čistených odpadových vôd	Spravované územie	Voda	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.10.5

Ukazovateľ	Spoločná jednotka	Hlavná cieľová skupina	Stručný opis	Odporúčaná minimálna úroveň monitorovania	Súvisiaci hlavný ukazovateľ podľa prílohy IV k nariadeniu (ES) č. 1221/2009 (oddiel C bod 2)	Referenčné kritérium excelentnosti	Súvisiaci najlepší postup environmentálneho manažérstva
58. Podiel dažďovej vody, ktorá sa zadrží a vsiakne do zeme v mestských oblastiach	%	Orgány verejnej správy, ktoré zodpovedajú za mestskú kanalizáciu a územné plánovanie	Percentuálny podiel odhadovaného množstva dažďovej vody, ktorá sa zadrží a vsiakne do zeme priamo na mieste, z celkového odhadovaného množstva dažďovej vody, ktorá naprší v danej mestskej oblasti za rok	Spravované územie	Voda	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.10.7
NAJLEPŠIE POSTUPY ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PRE ZELENÉ VEREJNÉ OBSTARÁVANIE							
59. Podiel obstarávaní s environmentálnymi kritériami	%	Všetky orgány verejnej správy	Počet obstarávaní, v ktorých sa uplatňovali environmentálne kritériá, vydelený počtom obstarávaní (rozčlenených podľa kategórie produktu)	Úroveň organizácie	Energetická efektívnosť Materiálová efektívnosť Voda Odpad Biodiverzita Emisie	Pri 100 % obstarávaní sa uplatňovali environmentálne kritériá, ktoré si vyžadujú prinajmenšom úroveň hospodárnosti stanovenú v kritériách GPP EÚ, v prípade produktov, pre ktoré sú kritériá GPP EÚ k dispozícii (napr. kancelársky papier, čistiace prostriedky, nábytok).	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.11.1
NAJLEPŠIE POSTUPY ENVIRONMENTÁLNEHO MANAŽÉRSTVA PRE ENVIRONMENTÁLNE VZDELÁVANIE A ŠÍRENIE INFORMÁCIÍ							
60. Podiel občanov, ktorí sa priamo alebo nepriamo podieľali na akciách environmentálneho vzdelávania	%	Orgány verejnej správy	Podiel občanov, ktorí sa priamo alebo nepriamo podieľali na akciách environmentálneho vzdelávania	Spravované územie	Energetická efektívnosť Materiálová efektívnosť Voda Odpad Biodiverzita Emisie	—	Najlepší postup environmentálneho manažérstva 3.12.1